

K. MARX

TYÖPALKKA, HINTA JA VOITTO

[ALKUHUOMAUTUKSIA]

Kansalaiset!

Ennen kuin käyn käsiksi varsinaiseen aiheeseen, sallikaa minun tehdä eräitä alkuhuomautuksia.

Nykyisin vallitsee mannermaalla todellinen lakkoepidemia, ja palkankorotusvaatimus on tullut yleiseksi. Kysymys tulee käsiteltäväksi myös kongressissamme. Teillä Kansainvälisen Työväenliiton johtajina täytyy tässä mitä tärkeimmässä kysymyksessä olla varma kanta. Sen tähden olen katsonut velvollisuudekseni käydä käsiksi asiaan perusteellisesti — silläkin uhalla, että asetan kärsivällisyytenne kovalle koetukselle.

Toinen alkuhuomautus minun on tehtävä kansalaiseen Westoniin nähden. Hän ei ole teille vain esittänyt mielipiteitä, joiden hän tietää olevan työväenluokan keskuudessa äärimmäisen epäpopuläärisiä, vaan hän on puolustanut näitä mielipiteitä myös julkisesti luullen tekevänsä sen työväenluokan etujen nimessä¹. Jokaisen meistä täytyy kunnioittaa suuresti sellaista moraalisen rohkeuden osoitusta. Toivon, että hän esitelmäni suorasta tyylistä huolimatta tulee esitelmäni lopussa näkemään, että olen

¹ Englantilainen työläinen John Weston puolusti Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvostossa sellaista väitettä, että palkankorotus ei voi parantaa työläisten asemaa ja että trade unionien toiminta on katsottava vahingolliseksi. *Toim.*

yhtämieltä siitä, mikä minusta näyttää olevan oikeana perusajatuksena hänen teeseissään, joita kuitenkin nykyisessä muodossaan pidän teoreettisesti väärinä ja käytännön kannalta vaarallisina.

Siirryn nyt käsiteltävänämme olevaan asiaan.

1. [TUOTANTO JA TYÖPALKKA]

Kansalaisen Westonin todistelu perustuu itse asiassa kahteen olettamukseen:

1) että *kansallisen tuotannon summa* on jokin, *mikä ei muutu, pysyväinen* paljous eli, kuten matemaatikot sanoisivat, *muuttumaton* suure;

2) että *reaalipalkkojen summa*, ts. sillä tavaramäärällä, jonka niillä voi ostaa, mitattujen työpalkkojen summa, *on muuttumaton* summa, *muuttumaton* suure.

Mutta hänen ensimmäinen väitteensä on ilmeisesti erheellinen. Tulette huomaamaan, että tuotannon arvo ja määrä nousevat vuosi vuodelta, että kansallisen työn tuotantovoimat kasvavat ja että tämän kasvaneen tuotannon kiertokululle välttämätön rahamäärä alituisesti vaihtelee. Mikä pätee vuoden mittaan ja eri vuosina verrattaessa niitä toisiinsa, se pätee myös vuoden joka keskimääräispäivään nähden. Kansallisen tuotannon määrä eli suuruus vaihtelee alituisesti. Se ei ole mikään *muuttumaton*, vaan *muuttuva* suure, eikä toisin voi ollakaan, vaikkei otettaisikaan lukuun väestön lukumäärän muutoksia, koska *pääoman kasaantumisessa* ja *työn tuotantovoimissa* on alituista vaihtelua. Varmaa on, että jos tänään tapahtuisi *yleisen palkkatason korotus*, niin tämä korotus *sinänsä* ei *välittömästi* muuttaisi tuotannon määrää, olkoot sen lopulliset seuraukset mitkä tahansa. Sen lähtökohtana olisi aluksi asioiden nykyinen tila. Mutta jos kansallinen tuotanto oli *ennen* palkankorotusta *muuttuva* eikä *pysyvä*, niin silloin se on palkankorotuksen *jälkeenkin* muuttuva eikä pysyvä.

Mutta olettakaaamme että kansallisen tuotannon määrä olisi *pysyväinen* eikä *muuttuva*. Silloinkin olisi se, mitä ystävämme Weston pitää loogillisena johtopäätöksenä, vain perustelematon väite. Jos on määrätty luku, sanokaamme 8, niin ei tämän luvun *ehdoton* raja estä sen osien *suhteellisten* rajojen muuttumista. Jos voitto on 6 ja työpalkka 2, niin työpalkka voi nousta 6:een ja voitto laskee 2:een ja kuitenkin pysyy kokonaismäärä 8:na. Tällä tavoin ei pysyväinen tuotannon määrä suinkaan todistaisi työpalkan määrän pysyväisyyttä. Kuinka sitten ystävämme Weston todistaa tämän pysyväisyyden? Vain väittämällä sitä.

Mutta vaikka olettaisimmekin hänen väitteensä oikeaksi, niin se vaikuttaisi kahteen suuntaan, kun hän sen sijaan antaa sen vaikuttaa vain yhteen suuntaan. Jos palkkasumma on pysyväinen suure, niin sitä ei voida enempää korottaa kuin alentaakaan. Jos siis työläiset, pyrkiessään saamaan ohimenevän palkankorotuksen, menettelevät tyhmästi, niin kapitalistitkin menettelevät yhtä tyhmästi, pyrkiessään saamaan ohimenevän palkanalennuksen. Ystävämme Weston ei kiellä, että tietyissä olosuhteissa työläiset *voivat* pakottaa kapitalistit korottamaan palkkaa, mutta koska palkkasumma on hänestä luonnostaan määrätty, niin vastavaikutuksenkin täytyy seurata. Mutta toisaalta hän tietää myös sen, että kapitalistit *voivat* väkisin alentaa palkkaa ja todellakin pyrkivät tekemään sen alinomaan. Palkanmuuttumattomuus-periaatteen mukaan vastavaikutuksen täytyy seurata niin tässä kuin toisessakin tapauksessa. Työläiset menettelisivät sen tähden oikein, jos he nousisivat vastustamaan palkanalennusyrityksiä tai jo toimeenpantuja palkanalennuksia. He olisivat siis oikeassa pakottaessaan *korottamaan palkkaa*, sillä jokainen *vastatoimenpide* palkanalennusta vastaan on *toimenpide* palkankorotuksen puolesta. Kansalaisen Westonin oman *palkanmuuttumattomuus*-periaatteen mukaan työläisten pitäisi sen tähden tietyissä olosuhteissa liittyä yhteen ja taistella palkankorotuksen puolesta.

Jos hän kieltää tämän johtopäätöksen, niin hänen täytyy luopua siitä olettamuksesta, josta se johtuu. Siinä tapauksessa hänen ei pidä sanoa, että palkkasumma on *muuttumaton suure*, vaan että — vaikkei se voi eikä sen saa *suureta* — se voi ja sen täytyy *pienetä* aina, kun pääomaa huvittaa sitä alentaa. Jos kapitalistia huvittaa ruokkia teitä perunoilla lihan asemesta ja kauralla vehnän asemesta, niin teidän täytyy pitää hänen tahdoaan poliittisen taloustieteen lakina ja alistua siihen. Jos jossakin maassa palkkataso on korkeampi kuin toisessa, esim. Yhdysvalloissa korkeampi kuin Englannissa, niin teidän on selitettävä, että tämä palkkatason erilaisuus johtuu Amerikan ja Englannin kapitalistien tahdon erilaisuudesta — metodi, joka kylläkin suuresti yksinkertaistaisi ei vain taloudellisten ilmiöiden, vaan myöskin kaikkien muiden ilmiöiden tutkimista.

Mutta siinäkin tapauksessa voisimme kysyä, *miksi* amerikkalaisen kapitalistin tahto on erilainen kuin englantilaisen kapitalistin? Jotta voitaisiin vastata tähän kysymykseen on siirryttävä *tahdon* piiriin ulkopuolelle. Joku pappi voi sanoa minulle, että jumala tahtoo Ranskassa toista kuin Englannissa. Jos valdin häntä selittämään tämän tahdon kaksinaisuuden, saattaa hänellä olla otsaa vastata, että jumalaa huvittaa tahtoa Ranskassa toista kuin Englannissa. Mutta ystävämme Weston on varmasti viimeinen ottamaan perusteluksi kaiken järjellisen ajattelun täydellisen kieltämisen.

Kapitalisti *tahtoo* varmasti ottaa niin paljon kuin mahdollista. Meidän tehtävänämmä ei suinkaan ole jaaritella hänen *tahtomuksistaan*, vaan tutkia hänen *voimaansa, tämän voiman rajoja ja näiden rajojen luonnetta*.

2. [TUOTANTO, TYÖPALKKA, VOITTO]

Esitelmän, jonka kansalainen Weston meille piti, olisi voinut mahdollistaa pähkinänkuoreen.

Hänen koko todistelunsa supistuu seuraavaan: Jos työväenluokka pakottaa kapitalistiluokan maksamaan sille rahapalkan muodossa 5 shillingiä 4 shillingin asemesta, niin kapitalisti antaa sitä vastaan tavaramuodossa 4 shillingin arvon 5 shillingin arvon asemesta. Työväenluokan pitäisi silloin maksaa 5 shillingiä siitä, minkä se ennen palkankorotusta osti 4 shillingillä. Mutta miksi asianlaita on näin? Miksi kapitalisti antaa 5 shillingistä vain 4 shillingin arvon? Siksi että palkkasumma on pysyväinen. Mutta miksi se on määritelty tavara-arvoina 4 shillingiksi? Miksei 3:ksi tai 2:ksi tai joksikin muuksi summaksi. Jos palkkasumman suuruus on jonkin niin kapitalistin kuin työläisenkin tahdosta riippumattoman taloudellisen lain määräämä, niin kansalaisen Westonin pitäisi ensijassaan esittää tämä laki ja todistaa se. Hänen täytyisi tämän lisäksi todistaa, että palkkasumma, joka kunakin kyseessäolevana ajankohtana on tosiasiallisesti maksettu, vastaa aina tarkalleen välttämätöntä palkkasummaa eikä poikkea siitä milloinkaan. Jos toisaalta palkkasumman kyseiset rajat riippuvat *pelkästään* kapitalistin tahdosta tai hänen ahneutensa rajoista, niin ne ovat mielivaltaisia rajoja. Niissä ei ole mitään välttämättömyyttä. Ne voivat muuttua kapitalistin tahdon *mukaan* ja siis myös *vastoin* hänen tahtoaan.

Kansalainen Weston havainnollisti teoriaansa seuraavasti: jos soppavati, josta määrätyn henkilömäärän on syötävä, sisältää määrätyn määrän soppaa, niin lusikoiden suureneminen ei lisäisi sopian määrää. Hän suokoon minulle anteeksi, jos tämä havainnollistaminen tuntuu minusta vähän lusikkamaiselta. Se tuo mieleeni erään vertauksen, jota Menenius Agrippa käytti. Kun Rooman plebeijit tekivät lakon Rooman patriiseja vastaan, niin patriisi Agrippa selitti heille, että patriisien vatsa ruokkii valtiokelon plebeijijäseniä. Agrippa ei kuitenkaan voinut todistaa, että toisen ihmisen jäseniä ravitaan täyttämällä toisen vatsaa. Kansalainen Weston puolestaan on unohtanut, että vadissa, josta työläiset syövät, on kansallisen työn koko tuote, ja syynä siihen, että he eivät saa siitä enempää, ei ole vadin pienuus eikä sen sisällön vähyys, vaan yksinomaan heidän lusikkansa pienuus.

Millä tempulla kapitalisti saa annetuksi 5 shillingistä 4 shillingin suuruisen arvon? Korottamalla myymiensä tavaroiden hintaa. Mutta riippuuko hinnankorotus tai yleisemmin sanottuna tavaroiden hinnan muutos, riippuvatko itse hinnat pelkästä kapitalistien tahdosta? Vai ovatko päinvastoin tietyt olosuhteet välttämättömät, jotta tämä tahto saatettaisiin voimaan? Ellei, niin markkinahintojen kohoaminen ja laskeminen, alituinen muuttuminen ovat ratkaisematon arvoitus.

Kun oletamme, ettei ole tapahtunut minkäänlaista muutosta enempiä työn tuotantovoimissa kuin käytössä olevan pääoman ja työn määrässä eikä rahan arvossa, jossa tuotteiden arvot arvioidaan, vaan on *muuttunut ainoastaan palkkataso*, niin kuinka tämä *palkankorotus* voisi vaikuttaa *tavaroiden hintaan*? Vain vaikuttamalla näiden tavaroiden kysynnän ja tarjonnan väliseen tosiasialliseen suhteeseen.

On täysin totta, että työväenluokka kokonaisuutena käyttää ja sen täytyy käyttää koko tulonsa *välttämättömyystarvikkeisiin*. Yleinen palkkatason kohoaminen aiheuttaisi sen tähden *välttämättömyystarvikkeiden* kysynnän lisääntymisen ja sen seurauksena myös *markkinahintojen* kohoamisen. Kapitalisteille, jotka tuottavat näitä tarvikkeita, heidän tavaroidensa markkinahintojen kohoaminen korvaisi heidän maksamiensa palkkojen korotuksen. Mutta kuinka on toisten kapitalistien laita, jotka *eivät* tuota välttämättömyystarvikkeita? Ja älkää luulko, että niitä on kourallinen. Kun otatte huomioon, että kaksi kolmasosaa kansallisesta tuotosta kuluttaa väestön viidesosa — tai jopa vain seitsemäs osa, kuten eräs alahuoneen jäsen väitti hiljattain — niin ymmärrätte, mikä suunnaton osa kansallisesta tuotosta täytyy tuottaa ylellisyysesineiden muodossa tai *vaihtaa* ylellisyysesineisiin, ja mikä suunnaton määrä välttämättömyystarvikkeita täytyy tuhlata lakeijoiden, hevosten, kissojen jne. ylläpitoon; tämä tuhlaus, kuten kokemuksesta tiedämme, pienenee aina huomattavasti välttämättömyystarvikkeiden hintojen kohotessa.

Siis minkälainen olisi niiden kapitalistien asema, jotka *eivät* tuota välttämättömyystarvikkeita? Yleisestä palkankorotuksesta aiheutuvaa *voiton suhdeluvun pienenemistä* he eivät voisi korvata *korottamalla tavaroidensa hintoja*, koska näiden tavaroiden kysyntä ei lisääntyisi. Heidän tulonsa pienenisi, ja tästä pienentyneestä tulosta heidän täytyisi samasta kalliimpien välttämättömyystarvikkeiden määrästä maksaa enemmän. Mutta se ei olisi vielä kaikki. Koska heidän tulonsa pienenisi, heidän täytyisi vähentää myös ylellisyysesineiden kulutusta, ja tällä tavalla vähenisi heidän omien tavaroidensa keskinäinen kysyntä. Tämän kysynnän pienentymisen seurauksena alenisivat heidän tavaroidensa hinnat. Siis noilla teollisuusaloilla ei *voiton suhdeluku pienenisi* yksinomaan palkkatason yleisen kohoamisen vaikutuksesta,

vaan myös yleisen palkankorotuksen, välttämättömyystarvikkeiden hintojen nousun ja ylellisyysesineiden hintojen laskun yhteisestä vaikutuksesta.

Millaisia seurauksia olisi tästä eri teollisuusaloilla käytettyjen pääomien *voiton suhdeluvun erilaisuudesta*? Tietysti samanlaisia kuin kaikissa niissä tapauksissa, jolloin eri tuotantoalojen *keskimääräisissä voiton suhdeluissa* syntyy jostakin syystä eroavaisuuksia. Pääoma ja työ siirtyisivät vähemmän tuottavilta aloilta tuottavammille, ja tätä siirtymistä kestäisi niin kauan, kunnes tarjonta toisella teollisuusalalla kasvaa lisääntyntä kysyntää vastaavaksi ja toisilla teollisuusaloilla alenee pienentyntä kysyntää vastaavaksi. *Tämän muutoksen tapahtuttua yleinen voiton suhdeluku* eri teollisuusaloilla olisi jälleen tasoissa. Koska koko siirtyminen alunperin aiheutui vain erilaisten tavaroiden tarjonnan ja kysynnän välisen suhteen muuttumisesta, niin syyn kadottua lakkaisi myös sen vaikutus ja *hinnat* palaisivat aikaisempaan tasoonsa ja tasapainoon. Palkankorotuksen aiheuttama *voiton suhdeluvun pienentyminen* ei rajoittuisi koskemaan eräitä teollisuusaloja, vaan olisi *yleinen*. Olettamuksemme mukaisesti ei enempää työn tuotantovoimissa kuin tuotannon kokonaismäärässäkään tapahtuisi muutosta, *vaan kysymyksessä oleva tuotemäärä olisi vain muuttunut muodoltaan*. Tuotemäärästä olisi nyt suurempi osa välttämättömyystarvikkeiden muodossa, pienempi osa ylellisyysesineiden muodossa tai, mikä olisi ihan samaa, pienempi osa vaihdettaisiin ulkomaalaisiin ylellisyystavaroihin ja kulutettaisiin alkuperäisessä muodossaan tai, mikä taas olisi ihan samaa, suurempi osa kotimaisesta tuotemäärästä vaihdettaisiin ulkomaalaisiin välttämättömyystarvikkeihin ylellisyysesineiden asemesta. Palkkatason yleinen kohoaminen aiheuttaisi sen tähden markkinahintojen ohimenevän häiriön jälkeen vain voiton suhdeluvun yleisen pienenemisen ilman mitään pitkäaikaista tavaroiden hintojen muuttumista.

Jos minulle sanotaan, että edelläolevassa todistelussani olen olettanut, että koko palkanlisäys käytetään välttämättömyystarvikkeisiin, niin vastaan siihen, että olen esittänyt kansalaisen Westonin mielipiteelle suotuisimman oletuksen. Jos palkanlisäys käytettäisiin esineisiin, joita työläiset eivät aikaisemmin kuluttaneet, niin ei heidän ostovoimansa tosiasiallinen lisääntyminen tarvitsisi mitään todistusta. Koska tämä ostovoiman lisääntyminen on kuitenkin vain seuraus palkankorotuksesta, niin sen täytyy tarkalleen vastata kapitalistien ostovoiman vähentymistä. Tavaroiden *kokonaiskysyntä* ei sen tähden *lisääntyisi*, vaan tämän kysynnän osat *muuttuisivat*. Toisella puolen tapahtuneen kysynnän lisääntymisen tasottaisi toisella puolen tapahtunut kysynnän väheneminen. Koska kokonaiskysyntä pysyy siten

muuttumattomana, niin tavaroiden markkinahinnoissa ei voi tapahtua mitään muutosta.

Joudutte siis seuraavan pulman eteen: joko käytetään palkankorotus tasaisesti kaikkiin kulutusesineisiin — tässä tapauksessa täytyy kysynnän lisääntyminen työväenluokan taholta tulla korvatuksi kysynnän vähentymisellä kapitalistiluokan taholta — tai käytetään palkanlisäys vain eräisiin esineisiin, joiden markkinahinnat ohimenevästi nousevat,— tällöin siitä johtuva voiton suhdeluvun suureneminen eräillä teollisuusaloilla ja vastaava voiton suhdeluvun pieneneminen muilla aloilla aiheuttaa muutoksen pääoman ja työn jakaantumisessa niin kauaksi aikaa, kunnes tarjonta kohoaa toisella teollisuusalalla ilmenevää lisääntynyttä kysyntää vastaavasti ja toisella teollisuusalalla laskee kysynnän vähenemistä vastaavasti.

Ensimmäisessä olettamassamme tapauksessa ei tapahdu mitään muutosta tavaroiden hinnoissa. Toisessa tapauksessa tavaroiden vaihtoarvot alenevat joidenkin markkinahintain heilahtelujen jälkeen entiselle tasolle. Kummankaan olettamuksen mukaan ei palkkatason yleinen kohoaminen aiheuta viime kädessä mitään muuta kuin voiton suhdeluvun yleisen pienenemisen.

Kiihottaakseen mielikuvitustanne kansalainen Weston kehotti ajattelemaan niitä vaikeuksia, joita Englannin maatyöläisten palkkojen yleinen kohoaminen 9:stä 12:een shillingiin synnyttäisi. Ajatelkaahan toki, hän huudahti, välttämättömyystarvikkeiden kysynnän suunnatonta lisääntymistä ja siitä johtuvaa hirvittävää hintojen nousua! Tiedättehän kaikki, että Amerikan maatyöläisten keskipalkat ovat enemmän kuin kaksi kertaa Englannin maatyöläisten keskipalkkoja suuremmat, vaikka maataloustuotteiden hinnat ovat Yhdysvalloissa alhaisemmat kuin Englannissa ja vaikka Yhdysvalloissa vallitsevat samat yleiset suhteet pääoman ja työn välillä kuin Englannissa ja vaikka Yhdysvaltain vuosituotannon määrä on paljoa pienempi kuin Englannin. Minkä tähden siis ystävämme soittaa hälyytyskelloa? Vain kiertääkseen kysymyksen, joka todella on edessämme. Äkillinen palkankorotus 9:stä 18:aan shillingiin merkitsisi palkan äkillistä kohoamista 100 prosentilla. Emme kuitenkaan lainkaan keskustele kysymyksestä, voidaanko Englannissa yhtäkkiä kohottaa yleistä palkkatasoa 100 prosentilla. Meillä ei ylipäänsä ole mitään tekemistä korotuksen *suuruuden* kanssa, joka jokaisessa konkreettisesti tapauksessa riippuu kysymyksessä olevista olosuhteista ja jonka täytyy vastata niitä. Tehtävämme on vain tutkia, mitä seuraa palkkatason yleisestä kohoamisesta siinäkin tapauksessa, jos se rajoittuisi vain 1 prosenttiin.

Jätän ystävä Westonin keksimän 100 prosentin kohoamisen sivuun ja kiinnitän huomiotanne siihen tosiasialliseen palkkojen kohoamiseen, joka Iso-Britanniassa tapahtui 1849 ja 1859 vuosien välillä.

Kaikki te tunnette vuodesta 1848 voimassa olevan lain 10-tuntisesta tai oikeammin 10½-tuntisesta työpäivästä. Se oli suurimpia taloudellisia muutoksia, joita olemme nähneet. Se merkitsi äkillistä ja pakollista palkan kohoamista ei vain joillakin paikallisilla ammattialoilla, vaan johtavilla teollisuusaloilla, joihin nojaten Englanti pitää herruutta maailmanmarkkinoilla. Se oli palkankorotus, joka suoritettiin erikoisen epäsuotuisissa olosuhteissa. Tohtori Ure, professori Senior ja kaikki muut porvariston etuja ilmentävät viralliset taloustieteilijät „*todisteliivat*” — ja minun täytyy sanoa, paljoa paremmin perusteluin kuin ystävämme Weston —, että tuo laki tulisi soittamaan kuolinkelloja Englannin teollisuudelle. He todistelivat, ettei kysymys ole pelkästään tavallisesta palkankorotuksesta, vaan palkankorotuksesta, jonka on aiheuttanut käytössä olevan työmäärän pienentyminen ja joka perustuu siihen. He väittivät, että kahdestoista tunti, joka tahdotaan ottaa kapitalistilta, oli juuri ainoa tunti, josta hän saa voittonsa. He uhkasivat kasaantumisen vähenemisellä, hintojen nousulla, markkinoiden menettämisellä, tuotannon supistumisella, siitä johtuvalla uudella palkanalennuksella ja lopullisella perikadolla. Vieläpä he selittivät, että Maximilien Robespierren rajahintalaki¹ on siihen verrattuna pikkujuttu, ja tietystä miehestä he olivat oikeassa. Entä mikä oli tulos? Tehdastyöläisten rahapalkan kohoaminen huolimatta työpäivän lyhenemisestä, työssäolevien tehdastyöläisten lukumäärän huomattava lisääntyminen, tehdastuotteiden hintojen jatkuva aleneminen, tehdastyöläisten työn tuotantovoimien ihmeellinen kehitys, tehdastuotteiden menekkimarkkinain ennenkuulumattomasti edistynyt laajentuminen. Manchesterissä Tieteen edistämisseuran kokouksessa kuulin vuonna 1860 herra *Newmanin* myöntävän, että hän, tohtori Ure, Senior ja kaikki muut taloustieteen viralliset edustajat olivat erehtyneet, kun sen sijaan kansan vaisto oli osoittautunut oikeaksi. En tarkoita professori Francis Newmania, vaan herra W. Neumania², jolla on kansantaloustieteessä huomattava asema *Thomas Tooken* „*Hintojen historian*” avustajana ja julkaisijana, tämän mainion teoksen, joka seuraa hintojen historiaa vuodesta 1793 vuoteen 1856. Jos ystävämme

¹ Rajahintalait säätö jakobinilainen Konventti Ranskan porvarillisen vallankumouksen aikana v. 1793. Niillä saatettiin voimaan tavaroiden kiinteät rajahinnat ja työpalkan enimmäismäärät. *Toim.*

² Marxilla on tässä kirjoitusvirhe: hänen mainitsemansa taloustieteilijän nimi ei ole Newman, vaan Newmarch. *Toim.*

Westonin piintyneet ajatukset¹ pysyvistä palkkasummasta, pysyvistä tuotannon määrästä, työn tuotantovoimien pysyvistä tasosta ja kapitalistien pysyvistä ja ainaisesta tahdosta ja hänen kaikki muut pysyväisyytensä ja lopullisuutensa olisivat oikeita, niin silloin professori Seniorin synkät ennustukset olisivat olleet oikeita ja väärässä olisi ollut Robert Owen, joka jo vuonna 1816 julisti työpäivän yleisen lyhentämisen ensimmäiseksi työväenluokan vapauttamista valmistelevalle askeleeksi ja toteutti sen omin päin käytännössä riskistä ja yleisestä ennakkoluulosta huolimatta kutomatehtaassaan New Lanarkissa.

Juuri samaan aikaan, kun 10 tunnin laki tuli voimaan ja sitä seurasi palkkojen kohoaminen, tapahtui Iso-Britanniassa syistä, joita on tässä tarpeetonta esittää, *maatyöläisten palkkojen yleinen kohoaminen*.

Jottei teillä syntyisi mitään väärinkäsityksiä, haluan tehdä eräitä ennakkohuomautuksia, vaikka ne välittömän tarkoitukseni takia eivät olekaan tarpeen.

Jos mies saa 2 shillingin viikkopalkkaa ja jos hänen palkkansa nousisi 4 shillingiin, niin olisi *palkkataso* kohonnut 100 prosentilla. *Palkkatason kohoamisen kannalta* tämä tuntuisi ihmeelliseltä asialta, vaikka *palkka reaaliselta suuruudeltaan*, 4 shillingiä viikossa, olisi yhä edelleen kurjan alhainen nälkäpalkka. Teidän ei siis pidä antaa juhlalliselta kajahtavien *palkkatason* kohoamisen prosenttilukujen eksyttää itseänne. Teidän pitää aina kysyä, kuinka suuri se oli *alunperin?*

Edelleen on helppo käsittää, että jos 10 työläisestä jokainen saa viikottain 2 shillingiä, 5 työläisestä jokainen 5 shillingiä ja edelleen 5 työläistä 11 shillingiä, niin nämä 20 saisivat viikossa yhteensä 100 shillingiä eli 5 puntaa. Jos sitten heidän viikkopalkkojensa *kokonaissumma* nousisi 20 prosentilla, niin se kohoaisi 5:stä 6 puntaan. Ottaen keskimäärän, voisimme sanoa, että *yleinen palkkataso* on kohonnut 20 prosentilla, vaikka itse asiassa 10 työläisen palkka pysyisi ennallaan, 5 työläistä käsittävän ryhmän työpalkka kohoaisi kutakin työläistä kohti vain 5 shillingistä 6 shillingiin ja toisen 5 työläistä käsittävän ryhmän palkkasumma 55 shillingistä 70 shillingiin. Puolet työläisistä ei ylipäänsä olisi parantanut asemaansa, neljäsosa heistä aivan mitättömässä määrässä ja vain neljäsosa olisi tosiasiallisesti saanut parannuksen. Kuitenkin *keskimääräisesti* laskien näiden 20 työläisen yhteinen palkkasumma olisi kohonnut 20 prosentilla, ja mikäli otetaan lukuun koko pääoma, joka käyttää näitä työläisiä, ja heidän tuottamiensa tavaroiden hinnat, niin asia olisi aivan sama, kuin jos he kaikki olisivat tasasuhteisesti

¹ Tekstissä on sanaleikki, jota ei voi kääntää: piintyneet ajatukset — fixed ideas, pysyvä — fixed. *Toim.*

tulleet osallisiksi keskimääräisestä palkankorotuksesta. Mainitsemassamme maatyöläisiä koskevassa tapauksessa, kun palkkataso Englannin ja Skotlannin eri kreivikunnissa on kovin erilainen, korotus vaikutti työläisiin hyvin erilaisesti.

Lopuksi esiintyi sinä aikana, jolloin tuo palkankorotus tapahtui, päinvastaiseen suuntaan vaikuttavia seikkoja, kuten esim. uudet verot, jotka Venäjän sota aiheutti, maatyöläisten asuintalojen joukkomittainen hävittäminen jne.

Näiden monien ennakkohuomautusten jälkeen jatkan toteamalla, että vuodesta 1849 vuoteen 1859 Iso-Britannian maatyöläisten keskimääräinen palkkataso *kohosi noin 40 prosentilla*. Väitteeni todistukseksi voisin esittää lukuisasti yksityiskohtia, mutta nyt kyseiseen tarkoitukseen katson riittäväksi viitata tieteelliseen ja kriittilliseen esitelämään, jonka herra *John C. Morton* vainaja piti vuonna 1860 Lontoon Taideseurassa aiheesta: „*Maataloudessa käytetyt voimat*”. Herra Morton esittää lukuja, jotka hän on kerännyt laskuista ja muista oikeaperäisistä asiakirjoista noin sadalta maatilalta 12:sta Skotlannin ja 35:stä Englannin kreivikunnasta.

Ystävämme Westonin mielipiteen mukaan, varsinkin jos otetaan huomioon tehdastyöläisten palkkojen samanaikainen kohoaaminen, olisi vuosina 1849—1859 pitänyt tapahtua tavaton maataloustuotteiden hintojen nousu. Entä miten kävi todellisuudessa? Huolimatta Venäjän sodasta ja useista huonoista sadoista vuosina 1854—1856 Englannin johtavan maataloustuotteen, vehnän keskihinta, joka vuosina 1838—1848 oli noin 3 puntaa quarterilta, aleni noin 2 puntaan 10 shillingiin quarterilta vuosina 1849—1859. Se merkitsee, että vehnän hinta aleni enemmän kuin 16 prosenttia, samalla kun maatyöläisten palkat kohosivat keskimäärin 40 prosenttia. Samana aikana, vertaamalla kauden loppua sen alkuun, siis vuotta 1859 vuoteen 1849, virallisesti todettu köyhäläisyys väheni 934 419 henkilöstä 860 470 henkilöön, so. 73 949 henkilöllä. Myönnän, että tämä on hyvin pieni väheneminen, josta seuraavina vuosina tuli jälleen loppu, mutta kuitenkin se on vähenemistä.

Saatetaan ehkä sanoa, että viljalakien kumoamisen seurauksena ulkomaisen viljan tuonti vuosien 1849 ja 1859 välisenä aikana lisääntyi enemmän kuin kaksinkertaisesti verrattuna vuosien 1838 ja 1848 väliseen aikaan. Entä mitä siitä seuraa? Kansalaisen Westonin kannalta katsoen olisi pitänyt odottaa, että tämä äkillinen, valtava ja alituisesti lisääntyvä kysyntä ulkomaisilla markkinoilla tulisi kohottamaan maataloustuotteiden hinnat tavattoman korkeiksi, koskapa lisääntyneen kysynnän vaikutus pysyy samana riippumatta siitä, kasvaako kysyntä ulkomailla vai kotimaassa. Entä miten kävi todellisuudessa? Muutamia huonoja satovuosia lukuunottamatta Ranskassa kuului

tuona kautena alinomaa valituksia viljanhintojen romahduksellisen laskun vuoksi, amerikkalaisten täytyi yhä edelleen polttaa liikatuotteensa, ja Venäjä, jos voimme uskoa herra Urquhartia, lietsoi kansalaissotaa Yhdysvalloissa, koska jenkkien kilpailu Euroopan markkinoilla supisti sen maataloustuotteiden vientiä.

Abstraktiseen muotoon pelkistettynä kansalaisen Westonin mielipide olisi seuraava: kaikkalainen kysynnän lisääntyminen tapahtuu aina tietyn tuotemäärän perustalla. Siksi se *ei koskaan voi lisätä kysytyjen tavaroiden tarjontaa, vaan vain kohottaa niiden rahahintaa.* Mutta aivan tavallinen tarkastelu osoittaa kuitenkin, että kysynnän lisääntyminen ei eräissä tapauksissa muuta lainkaan tavaroiden markkinahintoja, kun taas toisissa tapauksissa se aiheuttaa markkinahintojen ohimenevää kohoamista, jota seuraa tarjonnan lisääntyminen. Tämän tarjonnan lisääntymisen johdosta hinnat laskevat jälleen entiselle tasolle ja eräissä tapauksissa entistä tasoa *alemmaksi.* Kysymyksen ehtoja ei muuta vähääkään se, aiheutuuko kysynnän lisääntyminen palkanlisäyksestä tai jostakin muusta syystä. Kansalaisen Westonin kannalta olisi yhtä vaikea selittää tätä yleistä ilmiötä kuin sitä ilmiötä, joka johtuu poikkeuksellisista oloista, nimittäin palkankorotuksesta. Sen vuoksi hänen todistelunsa ei todista kerrassaan mitään kysymyksessä, jota käsittelemme. Se osoittaa vain, että hän ei kykene ottamaan selvää laeista, joista johtuu, että kysynnän lisääntyminen aiheuttaa tarjonnan lisääntymistä eikä suinkaan markkinahintojen lopullista kohoamista.

3. [TYÖPALKKA JA RAHA]

Toisena keskustelupäivänä ystävämme Weston esitti vanhan väitteensä uudessa muodossa. Hän sanoi: yleisen rahapalkkojen korottamisen seurauksena tarvitaan enemmän liikkeellä olevaa rahaa näiden palkkojen maksamiseen. Koska liikkeellä olevan rahan määrä on *pysyvä*, niin kuinka voidaan tällä pysyvällä rahamäärällä maksaa kohonneet työpalkat? Ensinnä oli vaikeutena se, että vaikkakin työläisten rahapalkka kohoaa, niin heille tuleva tavaramäärä on siitä huolimatta pysyvä; nyt on vaikeutena se, että rahapalkka kohoaa vaikka tavaramäärä on pysyvä. Tietenkin, jos hylätään hänen perusdogminsa, niin häviävät myös siitä johtuvat vaikeudet.

Tulen kuitenkin osoittamaan, että tällä rahan kiertokulkuu koskevalla kysymyksellä ei ole kerrassaan mitään yhteyttä käsiteltäväämme aiheeseen.

Teidän maassanne on maksukoneisto paljoa täydellisempi kuin missään muussa Euroopan maassa. Pankkijärjestelmän

laajuuden ja keskittyneisyyden ansiosta tarvitaan saman arvojen määrän kiertokulkuun ja yhtä lukuisien tai lukuisampien kauppojen tekemiseen paljoo vähemmän rahaa. Mitä tulee esim. työpalkkoihin, niin englantilainen tehdastyöläinen antaa joka viikko työpalkkansa kauppiaille, joka lähettää sen joka viikko pankkiirille; tämä palauttaa sen jälleen joka viikko tehtailijalle, joka sillä taas maksaa työläistensä palkat jne. Tämän koneiston ansiosta voidaan työläisen vuosipalkka, sanokaamme 52 puntaa, maksaa yhdellä ainoalla soveraignilla, joka suorittaa joka viikko saman kierroksen. Englannissakaan tämä maksukoneisto ei ole niin täydellinen kuin Skotlannissa, ja se ei suinkaan ole kaikkialla yhtä täydellinen; sen tähden me näemme, että esim. eräillä maatalousalueilla verrattuna puhtaisiin teollisuusalueisiin, tarvitaan paljon enemmän liikkeellä olevaa rahaa paljon pienemmän arvomäärän kiertokulkuun.

Jos menette kanaalin toiselle puolelle, niin huomaatte, että siellä *rahapalkka* on paljoo pienempi kuin Englannissa, mutta kuitenkin se Saksassa, Italiassa, Sveitsissä ja Ranskassa kiertää *paljoo suuremman rahamäärän* avulla. Pankkiirit eivät yhtä nopeasti näppää eivätkä palauta teollisuuskapitalistille samaa soveraignia; ja sen tähden 52 punnan vuosittaiseen kiertokulkuun riittävän yhden soveraignin asemesta tarvitaan ehkä kolme soveraignia 25 punnan vuosipalkkasumman kiertokulkuun. Siis verrattaessa Euroopan mantereen maita Englantiin, nähdään heti, että pienemmät rahapalkat usein voivat tarvita kiertokulkuun varten paljon enemmän liikkeellä olevaa rahaa kuin suuremmat rahapalkat, ja että tämä on tosiasiallisesti vain puhtaasti teknillinen kysymys, joka on kaukana aiheestamme.

Parhaimpien tuntemieni laskelmien mukaan voidaan tämän maan työväenluokan vuositulo arvioida 250 miljoonaksi punnaksi. Tämä suunnaton summa kiertää 3 miljoonan punnan avulla. Olettakaamme, että tapahtuu 50 prosentin palkankorotus. Silloin tarvittaisiin 3 miljoonan asemesta $4\frac{1}{2}$ miljoonaa liikkeellä olevaa rahaa. Koska huomattava osa työläisen päivittäisistä menoista suoritetaan hopeassa ja kuparissa, so. pelkissä rahamerkeissä, joiden samoin kuin lunastamattoman paperirahankin suhteellinen arvo kultaan määrätään mielivaltaisesti lailla, niin 50 prosentin rahapalkkojen korotus vaatisi äärimmäisessä tapauksessa, lisää kiertokulkuun sanokaamme miljoonan soveraignia. Miljoona, joka nyt makaa kultaharkkoina tai metallirahana Englannin pankin tai yksityispankkien holveissa, joutuisi kiertämään. Mutta nekin vähäiset menot, jonka aiheuttaisi tämän miljoonan rahaksi lyöminen tai rahan kuluminen kiertokulussa, voidaan välttää ja ne tosiasiallisesti vältetäänkin silloin, kun kiertovälineiden riittämättömyys aiheuttaa jotain vaikeuksia. Te kaikki tiedätte,

että tämän maan liikkeellä oleva raha jakaantuu kahteen suureen ryhmään. Toisen niistä muodostavat mitä erilaisimmat pankkisetelit, joita käytetään kauppiaiden välisessä liikkeessä ja myös kuluttajien ja kauppiaiden välisissä suuremmissa maksuissa, toinen liikkeellä olevan rahan laji, metalliraha, kiertää taas vähittäiskaupassa. Vaikkakin nämä liikkeellä olevan rahan lajit ovat aivan erilaisia, niin silti ne tunkeutuvat toinen toisensa alalle. Niinpä kultarahaa käytetään varsin laajassa mitassa suuremmissakin maksuissa, joissa rahasummat ovat alle 5 punnan. Jos huomenna joutuisivat käytäntöön 4, 3 tai 2 punnan setelit, niin kulta, joka nyt täyttää nämä kiertokulkukanavat, vedettäisiin niistä heti pois, ja se virtaisi kanaviin, joissa sitä rahapalkkojen korottamisen seurauksena tarvitaan. Tällä tavalla lisämiljoona, joka tarvittaisiin 50 prosentin palkankorotuksen takia, hankittaisiin ilman ainoatakaan lisäovereignia. Sama tulos voitaisiin saavuttaa ilman ainoatakaan lisäpankkiseteliä lisäämällä vekselien kiertokulkua, kuten oli asianlaita huomattavan pitkän ajan Lancashiressä.

Jos palkkatason yleinen korottaminen esim. 100 prosentilla, kuten kansalainen Weston maatyöläisten palkoista olettaa, aiheuttaisi välttämättömyystarvikkeiden hintojen suuren nousun ja hänen mielipiteensä mukaan vaatisi lisäsumman rahaa, jota ei voitaisi hankkia, niin *työpalkkojen yleisellä alenemisella* pitäisi olla sama vaikutus samassa mitassa, mutta päinvastaiseen suuntaan. Hyvä! Te kaikki tiedätte, että vuodet 1858—1860 olivat puuvillateollisuudelle suotuisimpia vuosia ja että erikoisesti vuosi 1860 on tässä suhteessa liike-elämän aikakirjoissa voittamaton, jota paitsi muutkin teollisuusalat kukoistivat tähän aikaan voimakkaasti. Puuvillateollisuuden työläisten ja kaikkien muiden tähän alaan yhteydessä olevien työläisten työpalkat olivat vuonna 1860 suuremmat kuin milloinkaan aikaisemmin. Sitten tuli amerikkalainen pula, ja kaikki nämä työpalkat alennettiin yhtäkkiä noin neljännekseen aikaisemmasta määrästä. Päinvastaiseen suuntaan tapahtuneena se merkitsisi 300 prosentin nousua. Jos työpalkat nousevat 5:stä 20:een, niin me sanomme, että ne ovat kohonneet 300 prosentilla; jos ne laskevat 20:stä 5:een, niin me sanomme, että ne ovat alenneet 75 prosentilla; mutta korotuksen määrä toisessa ja alennuksen määrä toisessa tapauksessa olisi sama, nimittäin 15 shillingiä. Se oli siis ennenkuulumaton äkillinen palkkatason muutos, ja se koski työläismäärää, joka — jos laskemme yhteen puuvillateollisuudessa työskentelevät ja lisäksi siitä välillisesti riippuvat työläiset — oli 1½ kertaa suurempi kuin maatyöläisten lukumäärä. Entä alentuiko vehnän hinta? Sen keskihinta, joka kolmena vuonna, vv. 1858—1860, oli ollut 47 shillingiä 8 penceä quarterilta, nousi

55 shillingiin 10 penceen quarterilta kolmen vuoden, vv. 1861—1863, aikana. Mitä tulee maksuvälineisiin, niin vuonna 1861 leimattiin rahaa 8 673 232 puntaa 3 378 102 punnan asemesta vuonna 1860. Toisin sanoen vuonna 1861 leimattiin 5 295 130 punttaa enemmän kuin vuonna 1860. Tosin pankkiseteleitä oli kierrossa vuonna 1861 1 319 000 puntaa vähemmän kuin vuonna 1860. Vähentäkäämme tämä summa. Sittenkin jää liikkeellä olevaa rahaa kukoistusvuoteen 1860 verrattuna vuoden 1861 osalle 3 976 130 puntaa eli noin 4 miljoonaa puntaa enemmän; mutta Englannin pankin kultavaranto oli samalla vähentynyt, ei samassa, mutta lähimain samassa suhteessa.

Verratkaamme vuotta 1862 vuoteen 1842. Paitsi sitä, että kiertokulussa olevien tavaroiden määrä ja arvo lisääntyivät valtavasti, yksistään se pääoma, joka säännöllisesti maksettiin Englannissa ja Walesissa rautateiden osakkeista, lainoista jne., nousi vuonna 1862 320 000 000 puntaan, summaan, joka vuonna 1842 olisi näyttänyt satumaiselta. Kuitenkin oli liikkeellä olevan rahan kokonaismäärä vuosina 1862 ja 1842 likimain yhtä suuri; ja yleensä huomaatte, että samalla kun tapahtuu, ei vain tavaroiden, vaan myös ylipäänsä rahasuoritusten tavaton arvon nousu, liikkeellä olevan rahan määrä pyrkii jatkuvasti supistumaan. Ystävämme Westonin kannalta katsoen tämä on ratkaisevaton arvoitus.

Jos hän olisi tarkastellut asiaa hieman syvällisemmin, niin hän olisi havainnut, että — vaikka ei otettaisikaan huomioon työpalkkoja ja oletettaisiin niiden olevan pysyviä — kiertokulussa olevien tavaroiden arvo ja määrä ja yleensä rahasuoritusten kokonaismäärä vaihtelee päivittäin; että liikkeeseen laskettujen setelien määrä vaihtelee päivittäin; että ilman rahan apua, vekselien, shekkien, kirjaluoton, maksupankkien (clearing houses) avulla suoritettujen maksujen määrä vaihtelee päivittäin; että sikäli kuin metallirahaa maksuvälineenä todella tarvitaan, suhde toisaalta liikkeellä olevien rahojen ja toisaalta reservissä olevien tai pankkiholveihin talletettujen rahojen ja harkkojen välillä vaihtelee päivittäin; että se kullaan määrä, minkä kansallinen kiertokulku tarvitsee, ja se määrä, mikä lähetetään ulkomaille kansainvälistä kiertokulkua varten, vaihtelee päivittäin. Hän olisi havainnut, että tämä dogmi liikkeellä olevan rahan pysyvistä määrästä on hirveä erehdys, joka on ristiriidassa jokapäiväisen käytännön kanssa. Sen sijaan että hän käyttää väärää käsitystään rahan kiertokulun laeista perusteluna työpalkkojen korotusta vastaan, hänen olisi pitänyt tutkia niitä lakeja, jotka tekevät mahdolliseksi rahan kiertokulun mukautumisen noin alituisesti vaihteleviin olosuhteisiin.

4. [TARJONTA JA KYSYNTÄ]

Ystävämme Weston pitää kiinni siitä latinalaisesta sananlaskusta, että „*repetitio est mater studiorum*”, so. kertaus opintojen äiti, ja sen tähden hän on toistanut alkuperäisen dogminsa uudessa muodossa väittäen, että palkankorotuksen aiheuttamasta rahan kiertokulun supistumisesta olisi seurauksena pääoman väheneminen jne. Koska olen jo käsitellyt hänen rahan-kierto-oikkujaan, pidän täysin hyödyttömänä puuttua niihin kuviteltuihin seurauksiin, joita hänen nähdäkseen koituu hänen keksimästään rahan kiertokulun järkyttymisestä. Mieluummin yritän pelkistää hänen dogminsa — joka on *aina sama*, niin erilaisissa muodoissa kuin hän sen toistaakin — *sen yksinkertai-simpaan teoreettiseen muotoon*.

Yhdestä ainoasta huomautuksesta käy ilmi se epäkriittinen tapa, jolla hän käsittelee aihettaan. Hän vastustaa työpalkkojen korotusta eli korkeita työpalkkoja, jotka ovat seurauksena sellaisesta korotuksesta. Kysyn nyt häneltä, mitä ovat korkeat työpalkat ja mitä ovat alhaiset työpalkat? Miksi pidetään esim. viittä shillingiä viikossa alhaisena ja 20 shillingiä viikossa korkeana työpalkkana? Jos 5 on alhainen verrattuna 20:een, niin 20 on vielä alhaisempi verrattuna 200:een. Jos joku pitäessään esitelmän lämpömittarista, alkaa pauhata korkeista ja alhaisista lämpöasteista, niin hän ei rikastuta kenenkään tietoja. Hänen on ensin selitettävä, miten määritellään jäätymis- ja kiehumispiste ja osoitettava, että nämä peruspiirteet määräytyvät luonnonlakien mukaisesti eivätkä lämpömittarien myyjän tai valmistajan mielen mukaisesti. Mitä tulee työpalkkoihin ja voittoon, niin kansalainen Weston ei ole vain laiminlyönyt sellaisten peruspisteiden johtamista taloudellisista laeista, vaan hän ei ole edes pitänyt tarpeellisena niitä etsiä. Hän on tyytynyt hyväksymään tavanomaiset sanontatavat „korkea” ja „alhainen” ikään kuin niillä olisi pysyvä merkitys, vaikka on päivänselvää, että työpalkkoja voidaan sanoa korkeiksi tai alhaisiksi vain verrattuna johonkin mittapuuhun, jolla niiden suuruutta mitataan.

Hän ei kykene minulle sanomaan, minkä tähden tietystä työmäärästä maksetaan tietty rahamäärä. Jos hän vastaisi minulle, että sen määrää kysynnän ja tarjonnan laki, niin kysyisin heti häneltä, mikä laki säännöstelee itse kysynnän ja tarjonnan. Ja sellainen vastaus saisi hänet heti ymmälle. Työn kysynnän ja tarjonnan välinen suhde on alituisen muutoksen alainen ja sen mukana muuttuvat työn markkinahinnatkin. Jos kysyntä ylittää tarjonnan, silloin palkat nousevat; jos tarjonta ylittää kysynnän, niin palkat laskevat, joskin sellaisissa olosuhteissa saattaisi osoittautua tarpeelliseksi *ottaa selvää* kysynnän ja tarjonnan todellisesta tilasta esim. lakolla tai jollakin muulla tavalla. Jos

tarjontaa ja kysyntää pidetään työpalkkoja säännöstelevänä lakina, niin olisi yhtä lapsellista kuin hyödytöntäkin kiivailla palkankorotusta vastaan, koska sen korkeimman lain mukaan, johon vedotaan, työpalkkojen ajoittainen korottaminen on yhtä välttämätöntä ja lainmukaista kuin työpalkkojen ajoittainen laskeminenkin. Mutta *ellei* tarjontaa ja kysyntää pidetä työpalkkoja säännöstelevänä lakina, niin toistan vielä kerran kysymyksen, minkä tähden tietystä työmäärästä annetaan tietty rahamäärä?

Mutta tarkastelkaamme asiaa laajemmalla näkökannalta: erehtyisitte pahasti, jos otaksuisitte, että työn tai jonkin muun tavararan arvon määrää viime kädessä tarjonta ja kysyntä. Tarjonta ja kysyntä eivät säännöstele mitään muuta kuin markkinahintojen ohimeneviä *heilahteluja*. Ne selittävät, miksi tavararan markkinahinta nousee sen *arvoa* suuremmaksi tai laskee sen *arvoa* pienemmäksi, mutta ne eivät suinkaan voi selittää tätä *arvoa* itseään. Olettakaamme, että tarjonta ja kysyntä ovat tasapainossa eli, kuten taloustieteilijät sanovat, kattavat toisensa. Mutta samalla hekellä, kun nämä vastakkaiset voimat tasaantuvat, ne lamauttavat toisensa ja lakkaavat vaikuttamasta suuntaan tai toiseen. Sinä hetkenä, kun tarjonta ja kysyntä pääsevät tasapainoon ja lakkaavat siitä syystä vaikuttamasta, tavaroiden *markkinahinta* vastaa niiden *todellista arvoa*, normaalihintaa, jonka seutuvilla markkinahinta heilahtelee. Kun siis tutkimme tämän *arvon* luonnetta, tarjonnan ja kysynnän ohimenevät vaikutukset markkinahintoihin eivät koske meitä lainkaan. Sama koskee niin työpalkkoja kuin kaikkien muiden tavaroiden hintoja.

5. [TYÖPALKAT JA HINNAT]

Yksinkertaisimmassa teoreettisessa ilmaisussaan supistuvat ystävämme kaikki todistelut yhteen ainoaan dogmiin: „*Työpalkat määräävät eli säännöstelevät tavaroiden hinnat*”.

Voisin vedota käytännöllisiin havaintoihin todistaakseni tätä vanhentunutta ja jo kumottua harhaluuloa vastaan. Voisin viitata siihen, että englantilaiset tehdastyöläiset, kaivostyöläiset, laivanrakentajat jne., joiden työstä maksetaan suhteellisen hyvin, vievät tuotteittensa halpuudella voiton kaikista muista kansoista, jota vastoin esim. englantilaisesta maatyöläisestä, jonka työstä maksetaan suhteellisen huonosti, vievät voiton miltei kaikki muut kansat, mikä johtuu hänen tuotteidensa kalleudesta. Vertaamalla saman maan tuotetta toiseen tuotteeseen ja eri maiden tavaroita keskenään voisin osoittaa, että — lukuunottamatta eräitä enemmän näennäisiä kuin todellisia poikkeuksia — hyvin maksettu työ keskimäärin tuottaa halpoja tavaroita ja huonosti maksettu työ

kalliita tavaroita. Tämä ei luonnollisestikaan todistaisi, että toisessa tapauksessa työn korkeat hinnat ja toisessa alhaiset hinnat olisivat aina syynä näihin täysin vastakkaisiin tuloksiin, mutta joka tapauksessa se todistaisi, etteivät työn hinnat määrää tavaroiden hintoja. Meidän on kuitenkin aivan tarpeetonta käyttää tätä kokemusperäistä metodia.

Joku voisi ehkä kieltää sen, että kansalainen Weston on esittänyt dogmin: „*Työpalkat määräävät eli säännöstelevät tavaroiden hinnat*”. Hän ei todellakaan ole milloinkaan sellaista sanonut. Hän on päinvastoin sanonut, että voitto ja korko niin ikään ovat tavarain hintojen ainesosia, sillä tavaroiden hinnoista ei makseta ainoastaan työläisten palkkoja, vaan myös kapitalistien voitot ja maanomistajien korot. Mutta mistä hänen mielestään muodostuvat hinnat? Ennen muuta työpalkoista. Sitten lisätään hintoihin jokunen prosentti kapitalistin hyväksi ja lisäprosentti maanomistajien hyväksi. Olettakaamme, että palkka tavarain tuottamiseen käytetystä työstä on 10. Jos voiton suhdeluku olisi 100 prosenttia, niin kapitalisti lisäisi maksettuaan työpalkkaan 10, ja jos maankorko olisi myös 100 prosenttia työpalkasta, niin lisättäisiin jälleen 10, ja tavarain koko hinta nousisi silloin 30:een. Mutta sellainen hinnanmääräminen merkitsi yksinkertaisesti sitä, että työpalkka määrää hinnan. Jos työpalkka edellä mainitussa tapauksessa nousisi 20:een, niin tavarain hinta nousisi 60:een jne. Sen vuoksi kaikki vanhentuneet poliittisen taloustieteen alalla esiintyneet kirjailijat, jotka puolustivat sitä dogmia, että työpalkka säännöstelee hinnat, yrittivät todistaa sen siten, että käsittelivät voittoa ja korkoa *pelkkinä työpalkan prosenttilisinä*. Kukaan heistä ei tietenkään kyennyt johtamaan näiden prosenttilisien rajoja mistään taloudellisesta laista. Ne näyttivät päinvastoin uskovan, että voitto määrätään perintätavan mukaan, tottumuksesta, kapitalistin tahdosta tai jollain muulla yhtä mielivaltaisella ja selittämättömällä tavalla. Kun he väittivät, että kapitalistien välinen kilpailu määrää voiton, niin se ei sano yhtään mitään. Epäilemättä tämä kilpailu voi tosin tasottaa erilaiset voiton suhdeluvut eri teollisuusaloilla ts. nivelloida ne keskitasolle, mutta se ei voi suinkaan määrätä itse tätä tasoa tai voiton yleistä suhdelukua.

Mitä me tarkoitamme sanoessamme, että työpalkat määräävät tavaroiden hinnat? Koska työpalkka on vain työn hinnan nimi, niin tarkoitamme sillä, että työn hinta säännöstelee tavaroiden hinnat. Koska „*hinta*” on vaihtoarvo — ja puhuessani arvosta, tarkoitan aina vaihtoarvoa — nimittäin *rahassa ilmaistu vaihtoarvo*, niin tämä väite tarkoittaa sitä, että „*tavarain arvon määrää työn arvo*” eli „*työn arvo on yleinen arvonmitta*”.

Entä kuinka sitten määräytyy itse „*työn arvo*”. Tässä joudumme umpikujaan. Umpikujaan joudumme tietysti vain, jos

yrityämme harkita loogillisesti. Tuon dogmin puoltajat eivät paljoakaan välitä logiikasta. Ottakaa esim. ystävämme Weston. Ensin hän sanoi meille, että työpalkat määräävät tavaroiden hinnat ja työpalkkojen nousussa täytyy siis hintojen nousta. Sitten hän rupesi todistelemaan meille, että päinvastoin työpalkkojen kohoamisesta ei ole mitään hyötyä, koska tavaroiden hinnat nousisivat ja koska työpalkka itse asiassa mitataan niiden tavaroiden hinnan mukaan, joihin se kulutetaan. Näin me alamme väitteestä, että työn arvo määrää tavaroiden arvon, ja lopetamme väitteeseen, että tavaroiden arvo määrää työn arvon. Täten kierrämme noiduttua kehää emmekä pääse mihinkään lopputulokseen.

Onhan yleensä päivänselvää, että jos teemme jonkin tavaran, esim. työn, viljan tai jonkin muun tavaran arvon yleiseksi arvon mittapuuksi ja säännöstelijäksi, niin me vain lykkäämme vaikeuden, koska määräämme arvon toisella, joka taas puolestaan on määrättävä.

Abstraktisimmassa muodossaan ilmaistuna dogmi „työpalkat määräävät tavaroiden hinnat” tarkoittaa sitä, että „arvon määrää arvo”, ja tämä tautologia merkitsee sitä, ettemme todellisuudessa tiedä yhtään mitään arvosta. Jos hyväksymme tämän perusteen, niin jokainen keskustelu poliittisen taloustieteen yleisistä laeista muuttuu pelkäksi jaaritteluksi. Ricardon suuri ansio oli sen tähden se, että hän vuonna 1817 julkaistussa teoksessaan „*Poliittisen taloustieteen perusteet*” perin pohjin murskasi sen vanhan yleisen ja aikansa eläneen harhaopin, että „työpalkka määrää hinnat”, harhaopin, jonka Adam Smith ja hänen ranskalaiset edeltäjänsä olivat tutkimustensa todella tieteellisissä osissa hylänneet, mutta jonka he kuitenkin teostensa pintapuolisemmissa ja arkipäiväisissä luvuissa jälleen esittivät.

6. [ARVO JA TYÖ]

Kansalaiset, olen tullut kohtaan, josta minun on alettava kysymyksen tosiasiallinen selittäminen. En voi luvata, että teen sen täysin tyydyttävällä tavalla, koska minun silloin pitäisi käydä läpi poliittisen taloustieteen koko ala. Voin, kuten ranskalaiset sanovat, vain „effleurer la question”, kosketella vain pääkohtia.

Ensimmäinen kysymys, joka meidän on asetettava, on: Mitä on tavaran *arvo*? Kuinka se määräytyy?

Ensi silmäykseltä saattaa näyttää, että tavaran arvo on peräti *suhteellinen* asia, jota ei voida määritellä tarkastelematta tavaraa sen suhteissa kaikkiin toisiin tavaroihin. Todellakin, kun me puhumme arvosta, tavaran vaihtoarvosta, niin tarkoitamme niitä

kvantitatiivisia suhteita, joissa tavara voidaan vaihtaa kaikkiin toisiin tavaroihin. Mutta nyt herää kysymys: Kuinka määräytyvät ne suhteet, joissa tavarat vaihdetaan toisiinsa?

Tiedämme kokemuksesta, että nämä suhteet ovat loputtoman moninaisia. Jos otamme jonkin yhden tavaran, esim. vehnän, niin huomaamme, että quarter vehnää voidaan vaihtaa miltei lukeuttoman moninaisissa suhteissa erilaisiin muihin tavaroihin. Ja kuitenkin, *koska sen arvo pysyy tällöin samana*, riippumatta siitä, ilmaistaanko se silkissä, kullassa tai jossakin muussa tavarassa, tuon arvon täytyy jollain tavoin erota ja olla riippumaton niistä *erilaisista suhteista*, joissa se vaihtuu toisiin tavaroihin. Täytyy olla mahdollista ilmaista tämä arvo muodossa, joka eroaa noista erilaisista eri tavaroiden välisistä yhtäläisyyssuhteista.

Sanoessani edelleen, että quarter vehnää vaihtuu tietystä suhteesta rautaan tai että vehnäquarterin arvo ilmaistaan tietystä rautamäärässä, niin tarkoitan, että vehnän arvo ja sen vastike raudassa ovat yhtäsuuret *jonkin kolmannen esineen kanssa*, joka ei ole vehnää eikä rautaa, koska oletan, että ne ilmaisevat saman suureen kahdessa eri muodossa. Sen tähden täytyy niiden kummankin, niin vehnän kuin raudankin, olla toisistaan riippumatta muunnettavissa kolmanneksi esineeksi, joka on niiden yhteinen mitta.

Valaistakseni tätä kohtaa, esitän hyvin yksinkertaisen mittausopillisen esimerkin. Mitä teemme, kun vertaamme eri muotoisten ja suuruisten kolmioiden pinta-alaa toisiinsa tai kun vertaamme kolmioiden pinta-alaa suorakulmioiden tai joidenkin muiden suoralinjaisten kuvioiden pinta-alaan? Me muunnamme kolmion pinta-alan ilmaisumuotoon, joka on aivan erilainen sen näkyvän muodon kanssa. Koska tiedämme kolmion ominaisuuksista, että sen pinta-ala on yhtä kuin puolet sen kannan ja korkeuden tulosta, niin voimme verrata keskenään kaikenlaisten kolmioiden ja suoralinjaisten kuvioiden erilaisia arvoja, sillä ne kaikki voidaan jakaa tietyn moneksi kolmioksi.

Samaa menetelmää on noudatettava tavaroiden arvoihin nähden. Meidän täytyy voida pelkistää ne yhteen yhteiseen ilmaisumuotoon, jossa ne eroavat toisistaan vain sen mukaan, missä suhteissa niihin sisältyy tämä identtinen mitta.

Koska tavaroiden *vaihtoarvot* ovat vain näiden esineiden *yhteiskunnallisia funktioita* eikä niillä ole mitään tekemistä tavaroiden *luonnollisten* ominaisuuksien kanssa, niin on meidän lähinnä kysyttävä: Mikä on kaikkien tavaroiden yhteinen *yhteiskunnallinen perusolemus*? Se on *työ*. Tavarantoimittamiseen täytyy käyttää tai kuluttaa määrätty määrä työtä. En tarkoita pelkkää *työtä*, vaan *yhteiskunnallista työtä*. Henkilö, joka valmistaa esineen omaa välitöntä käyttöään varten, kuluttaakseen

sen itse, tuottaa *tuotteen*, mutta ei *tavaraa*. Itseään varten työskentelevänä tuottajana hänellä ei ole mitään tekemistä yhteiskunnan kanssa. Mutta tuottaakseen *tavaran* hänen ei pidä vain tuottaa esinettä, joka tyydyttää jonkin *yhteiskunnallisen* tarpeen, vaan on myös hänen työnsä oltava erottamattomana osana yhteiskunnan käyttämässä työn kokonaismäärässä. Hänen työnsä tulee olla alistettu *yhteiskunnan sisäisen työnjaon* alaiseksi. Se ei ole mitään ilman työn muita osia ja se on vuorostaan niiden välttämättömänä *täydennyksenä*.

Kun tarkastelemme *tavaroita arvoina*, niin me tarkastelemme niitä yksinomaan *olennoituneena, kiinteänä*, tai jos haluate, *kiteytyneenä yhteiskunnallisena työnä*. Tässä suhteessa niiden *erona* voi olla vain se, että ne edustavat suurempaa tai pienempää *työmäärää*, kuten esim. silkkiseen nenäliinaan käytetään suurempi määrä työtä kuin tiiliskiveen. Entä kuinka *työmäärä* mitataan? *Ajassa, minkä työ kestää*, mittaamalla työ tunneissa, päivissä jne. Jotta tätä mittaa voitaisiin käyttää, on luonnollisesti kaikki työläjit muunnettava keskinkertaiseksi eli tavalliseksi työksi, niiden ykseydeksi.

Tulemme siis seuraavaan johtopäätökseen: tavaralla on *arvo*, koska se on *yhteiskunnallisen työn kiteytymä*. Tavarana arvon *suuruus* eli tavarana *suhteellinen arvo* riippuu tavarana sisältävän yhteiskunnallisen perusolemuksen suuremmasta tai pienemmästä määrästä, so. tavarana tuottamiseen välttämättömän työn suhteellisesta määrästä. *Tavaroiden suhteellisen arvon* määrää siis *vastaava työmäärä* tai *-summa*, joka on noissa *tavaroissa käytettynä, olennoituneena, kiinnitettynä*. Vastaavat tavaramäärät, jotka voidaan valmistaa *samassa työajassa*, ovat *samanarvoiset*. Ts. tavarana arvon suhde toisen tavarana arvoon on sama kuin tavarana kiinnitetyn työmäärän suhde toiseen tavarana kiinnitettyyn työmäärään.

Otakun, että monet teistä kysyvät: Onko sitten tosiasiallisesti olemassa kovinkaan suurta eroa tai yleensä eroa siinä, jos väitetään että tavaroiden arvon määrää *työpalkka* tai että sen määrää niiden valmistamiseen välttämätön *suhteellinen työmäärä*? Teidän on kuitenkin otettava huomioon, että *palkkio* työstä ja *työn määrä* ovat aivan eri asioita. Olettakaamme esim. että vehnäquarteriin ja kultaunssiin on kiinnitetty *yhtä suuret määrät työtä*. Käytän tätä esimerkkiä, koska sen esitti *Benjamin Franklin* ensimmäisessä vuonna 1729 julkaistussa „*A Modest Inquiry into the Nature and Necessity of a Paper Currency*” („Vaatimaton tutkimus paperirahan luonteesta ja tarpeellisuudesta”) nimisessä tutkielmassaan, jossa hän eräänä ensimmäisistä osui arvon todelliseen luonteeseen. Siis oletamme, että quarter vehnää ja unssi kultaa ovat *yhtäläisiä arvoja* eli *vastikkeita*, koska ne ovat *keskinkertaisen työn yhtä suurien määrien kiteytymiä*, edustavat

niihin kiinnitettyä niin ja niin monen päivän tai viikon työtä. Kun määräämme näin kullan ja vehnän suhteelliset arvot, niin otamme jollakin tavalla huomioon maatyöläisten ja kaivos-työläisten *työpalkat*? Emme vähimmässäkään määrässä. Me jätämme kokonaan *määräämättä*, miten heidän päivä- tai viikko-työstänsä on maksettu ja senkin, onko yleensä käytetty palkka-työtä. Jos sitä on käytetty, niin työpalkat ovat voineet olla hyvin erilaisia. Työläinen, jonka työ on olennoitunut vehnäquarteriksi, on voinut saada vain kaksi bushelia, kun taas kaivoksessa työskentelevä työläinen on saanut ehkä puoli unssia kultaa. Tai jos oletamme heidän työpalkkansa yhtä suuriksi, niin siltä ne voivat poiketa kaikissa mahdollisissa suhteissa heidän valmistamiensa tavaroiden arvoista. Palkka voi tehdä puolet, kolmasosan, neljäsosan, viidesosan tai jonkin muun suhteellisen osan vehnäquarterista tai kultaunssista. Heidän *työpalkkansa* ei luonnollisestikaan voi *ylittää* heidän tuottamiensa tavaroiden arvoja, olla *suurempi* kuin se, mutta palkka voi olla jokaisessa mahdollisessa asteessa arvoa *pienempi*. Tuotteiden *arvo rajoittaa heidän työpalkkaansa*, mutta heidän työpalkkansa ei suinkaan rajoita *heidän tuottamansa arvoa*. Ja tärkeintä on, että arvo, esim. vehnän ja kullan suhteellinen arvo määräytyy riippumatta lainkaan käytetyn työn arvosta, so. *työpalkasta*. Tavaroiden arvon määrääminen *niihin kiinnitettyjen suhteellisten työmäärien mukaan* on sen tähden aivan toista kuin tautologinen metodi määrätä tavaroiden arvo työn arvon eli *työpalkan* mukaan. Tämä seikka tulee kuitenkin lähemmin selitetyksi tutkimuksemme kuluessa.

Tavarain vaihtoarvoa laskiessamme täytyy meidän *viimeksi* käytettyyn työmäärään lisätä työmäärä, joka *aikaisemmin* oli kiinnitetty tavarain raaka-aineeseen, samoin kuin työ, joka on käytetty työn suorittamiseen välttämättömiin työvälineisiin, työkaluihin, koneisiin ja rakennuksiin. Esim. tietyn puuvillalankamäärän arvossa on kiteytynyt se työmäärä, joka lisättiin puuvillaan kehruprosessissa, ja lisäksi puuvillaan aikaisemmin sijoitettu työmäärä, kivihielessä, öljyssä ja muissa työnteossa käytetyissä apuaineissa olennoitunut työmäärä, höyrykoneeseen, väärtinöihin, tehdasrakennukseen jne. sijoitettu työmäärä. Varsinaisia tuotannonvälineitä, kuten työkaluja, koneita, rakennuksia, käytetään yhä uudelleen ja uudelleen joko pitemmän tai lyhyemmän ajan kuluessa toistamiseen kertaantuvissa tuotantoprosesseissa. Jos ne käytettäisiin kerralla, kuten raaka-aine, silloin siirtyisi niiden koko arvo heti tavaroihin, joiden tuottamisessa ne ovat olleet apuna. Mutta koska esim. väärtinä kuluu vain vähitellen, niin suoritetaan keskimääräislasku, jonka perustaksi otetaan väärtinän keskimääräinen kestämisäika ja keskimääräinen kuluminen määrätyn ajan, sanokaamme päivän kuluessa. Tällä tavalla laskemme, kuinka paljon väärtinän arvosta siirtyy kehrättyyn

lankaan päivittäin ja kuinka paljon siis esim. lankaanulaan sijoitetusta työn kokonaismäärästä tulee varttinässä aikaisemmin olennoituneen työmäärän osalle. Nykyistä tarkoitustamme varten meidän on tarpeetonta käsitellä pitemmälti tätä seikkaa.

Saattanee näyttää, että jos tavaran arvon määrää *sen tuottamiseen käytetty työmäärä*, niin mitä laiskempi tai taitamattomampi joku mies on, sitä arvokkaampi on hänen valmistamansa tavara, koska sen valmistamiseen tarvittava työaika on vastaavasti pitempi. Sellainen johtopäätös olisi kuitenkin murehdittava erehdys. Johdatan mieleen, että käytn sanontaa „*yhteiskunnallinen työ*” ja käsitteeseen „*yhteiskunnallinen*” sisältyy paljon. Kun sanomme, että tavaran arvon määrää siihen sijoitettu eli siinä kiteytynyt *työmäärä*, niin tarkoitamme sillä *työmäärää*, joka on *välttämätön* tavaran tuottamiseen kysymyksessä olevalla yhteiskunnan asteella, määrättyjen keskinkertaisten yhteiskunnallisten tuotantoehtojen vallitessa, kun työ tehdään kysymyksessä olevalla yhteiskunnallisella keskinkertaisella teholla ja keskinkertaisella taitavuudella. Kun Englannin höyrykäyttöiset kutomakoneet alkoivat kilpailla kangaspuiden kanssa, niin aikaisemmasta työajasta tarvittiin vain puolet määrätyn lankamäärän muuttamiseen metriksi puuvillakangasta tai verkkaa. Köyhä käsinkutoja teki nyt tosin 17 tai 18 tuntia työtä päivässä aikaisemman 9 tai 10 tunnin asemesta. Mutta silti hänen kaksikymmentätuntisen työnsä tuotteeseen sisältyy vain 10 tuntia yhteiskunnallista työtä eli 10 tuntia työtä, joka on yhteiskunnallisesti välttämätöntä määrätyn lankamäärän muuttamiseen kankaaksi. Hänen 20 tunnin työnsä tuotteella ei siis ole enemmän arvoa kuin hänen aikaisemmin 10 tunnissa valmistamallaan tuotteella.

Jos siis tavaroissa olennoituneen yhteiskunnallisesti välttämättömän työn määrä säännöstelee niiden vaihtoarvot, niin täytyy tavaran tuottamiseen tarvittavan työmäärän jokaisen lisäyksen lisätä sen arvoa, jokaisen vähennyksen pienentää sitä.

Jos vastaava, asianomaisten tavaroiden tuottamiseen välttämätön työmäärä pysyisi muuttumattomana, niin niiden suhteellinen arvokin pysyisi muuttumattomana. Mutta niin ei ole asiantilaita. Tavarantoimittamiseen välttämätön työmäärä vaihtelee alinomaa sitä mukaa kun työn tuotantovoimat muuttuvat. Mitä suuremmat ovat työn tuotantovoimat, sitä enemmän tuotetaan määrättyssä työajassa, ja mitä pienemmät ovat työn tuotantovoimat, sitä vähemmän tuotetaan samassa ajassa. Jos esim. väestön lisääntymisen takia olisi välttämätöntä viljellä maata, joka on vähemmän hedelmällistä, niin saataisiin sama tuotemäärä vain suuremmalla työmäärällä, ja maataloustuotteiden arvo kohoaisi sen johdosta. Toisaalta on selvää, että jos yksi

kehrääjä nykyaikaisten tuotannonvälineiden avulla muuttaa yhden työpäivän kuluessa useita tuhansia kertoja enemmän puuvillaa langaksi kuin hän aikaisemmin saattoi kehrätä samassa ajassa rukilla, niin tarvitaan jokaiseen naulaan puuvillaa useita tuhansia kertoja vähemmän kehruutyötä kuin aikaisemmin, ja sen vuoksi arvo, joka on lisätty jokaiseen puuvillanaulaan kehräämisellä, on tuhansia kertoja pienempi kuin aikaisemmin. Langan arvo laskee vastaavasti.

Kun emme ota lukuun eri kansojen luontaisessa tarmossa ja hankkimassa työtaitavuudessa ilmenevää eroa, niin työn tuotantovoimien täytyy pääasiallisesti riippua:

1) työn *luonnollisista* ehdoista, kuten maan hedelmällisyydestä, kaivosten rikkaudesta jne.;

2) *työn yhteiskunnallisten voimien* edistyvästä täydellistymisestä, joka seuraa suuressa mitassa harjoitetusta tuotannosta, pääoman keskittymisestä ja työn yhdistämisestä, työnjaosta, koneista, tuotantomenetelmien parantamisesta, kemiallisten ja muiden luonnonvoimien käyttämisestä, liikenne- ja kuljetusvälineiden ansiosta tapahtuvasta ajan ja välimatkojen lyhenemisestä ja kaikista muista keksinnöistä, joiden avulla tiede pakottaa luonnonvoimat palvelemaan työtä, ja joiden ansiosta työ kehittyy luonteeltaan yhä enemmän yhteiskunnalliseksi eli yhteistoiminnalliseksi. Mitä suuremmat ovat työn tuotantovoimat, sitä vähemmän työtä käytetään määrätyn tuotemäärän valmistamiseen ja siis sitä pienempi on tuotteen arvo. Mitä pienemmät ovat työn tuotantovoimat, sitä enemmän työtä käytetään saman tuotemäärän valmistamiseen ja sitä suurempi on siis sen arvo. Voimme siis todeta yleiseksi laiksi:

Tavaroiden arvo on suoraan verrannollinen niiden valmistamiseen käytettyyn työaikaan ja kääntäen verrannollinen käytetyn työn tuotantovoimiin.

Kun tähän asti olemme puhuneet vain *arvosta*, lisäksi nyt muutamia sanoja *hinnasta*, joka on erikoinen arvon saama muoto.

Hinta sinänsä ei merkitse mitään muuta kuin *arvoa rahassa ilmaistuna*. Tämän maan kaikkien tavaroiden arvot esimerkiksi ilmaistaan kultahinnoissa, kun ne mannermaalla pääasiallisesti ilmaistaan hopeahinnoissa. Kullan tai hopean samoin kuin kaikkien muiden tavaroiden arvon määrää niiden tuottamiseen välttämätön työmäärä. Te vaihdatte määrätyn määrän kotimaisista tuotteista, joissa on kiteytyneenä määrätty määrä kansallista työtämme, kultaa ja hopeaa tuottavien maiden tuotteisiin, joissa on kiteytyneenä määrätty määrä *niiden* työtä. Tällä tavalla, itse asiassa vaihtokaupan avulla, te opitte ilmaisemaan kaikkien tavaroiden arvon, so. niiden valmistamiseen käytetyn työn määrän, kullassa ja hopeassa. Tarkastellessamme lähemmin

arvon rahallista ilmaisua tai, mikä on samaa, arvon muuntamista hinnaksi, huomaatte sen prosessiksi, jossa kaikkien tavaroiden arvo saa itsenäisen ja yhtäläisen muodon, tai jossa se tulee ilmaistuksi yhtäläisen yhteiskunnallisen työn määränä. Hintaa, mikäli se on vain arvon rahallinen ilmaisu, Adam Smith nimitti „luonnolliseksi hinnaksi” ja ranskalaiset fyysiokraatit „prix nécessaireksi” (välttämättömäksi hinnaksi).

Mikä on siis arvon ja markkinahinnan eli luonnollisen hinnan ja markkinahinnan välinen suhde? Te kaikki tiedätte, että kaikkien samanlaisten tavaroiden markkinahinta on sama, niin erilaisia kuin eri tuottajien tuotantoehdot lienevätkin. Markkinahinta ilmaisee vain sen yhteiskunnallisen työn keskimäärän, joka keskinkertaisten tuotantoehtojen vallitessa on välttämätön markkinoiden varustamiseksi tietyllä määrällä tiettyjä valmisteita. Se lasketaan tietyn tavaralajin kokonaismäärän mukaan.

Sikäli tavarain markkinahinta vastaa sen arvoa. Toisaalta markkinahintojen heilahtelut milloin arvoa eli luonnollista hintaa korkeammalle, milloin sitä alemmaksi ovat riippuvaisia tarjonnan ja kysynnän vaihteluista. Markkinahinnan poikkeamista arvosta tapahtuu alituisesti, mutta kuten Adam Smith sanoo:

„Luonnollinen hinta on tavallaan keskiö, johon kaikkien tavaroiden hinnat jatkuvasti pyrkivät. Erilaiset satunnaiset seikat saattavat joskus pysyttää ne arvoa huomattavasti korkeampina ja joskus painaa hieman sen alapuolellekin. Mutta mitkä sitten lienevätkin ne esteet, jotka estävät niitä pysähtymästä tähän vakiokeskiöön, niin ne kuitenkin alituisesti pyrkivät siihen.”

En voi nyt käsitellä tätä asiaa tarkemmin. Riittää, kun sanon, että jos tarjonta ja kysyntä tasapainottuvat, niin tavaroiden markkinahinnat vastaavat niiden luonnollisia hintoja, ts. niiden arvoja, jotka määrää tavaroiden tuottamiseen välttämätön työ määrä. Mutta tarjonnan ja kysynnän täytyy jatkuvasti pyrkiä tasapainottumaan, vaikkakin se tapahtuu vain siten, että jokaisen heilahduksen tasoittaa toinen, lasku nousun ja nousu laskun. Jos te, sen sijaan, että seuraatte vain päivittäisiä heilahteluja, analysoitte pitempien ajanjaksojen kuluessa tapahtunutta markkinahintojen liikettä, kuten on tehnyt esim. hra Tooke „Hintojen historiassaan”, niin havaitsette, että markkinahintojen heilahtelut, niiden poikkeamiset arvoista, niiden nousut ja laskut kumoavat ja tasoittavat toisensa; niin että, jos jätetään huomioon ottamatta monopolien vaikutus ja eräät muut modifikaatiot, jotka minun nyt täytyy sivuuttaa, kaikenlaiset tavarat myydään keskimäärin niitä vastaavasta arvosta eli luonnollisiin hintoihin. Keskimääräiset ajanjaksot, joiden aikana markkinahintojen heilahtelut tasoittavat toisensa, ovat erilaisia eri tavaroiden suhteen, koska

tarjonnan sovittaminen kysynnän mukaiseksi on toiseen tavara-lajiin nähden helpompaa ja toiseen vaikeampaa.

Jos siis suurin piirtein ja pitempien ajanjaksojen sisällä kaikenlaiset tavarat myydään arvoaan vastaavasti, niin on miele-töntä olettaa, että voitto — ei yksityisissä tapauksissa saatu, vaan eri teollisuusalojen vakituinen ja tavanomainen voitto — syntyy tavaroiden hinnanalisyksestä tai siitä, että ne myydään hintaan, joka ylittää huomattavasti niiden *arvon*. Moisen käsityk-sen järjettömyys käy selvästi ilmi, jos se yleistetään. Sen, minkä joku myyjänä jatkuvasti voittaisi, hän menettäisi jatkuvasti ostajana. Asiaa ei auta se, että viitataan ihmisiin, jotka ovat ostajia olematta myyjiä tai ovat kuluttajia olematta tuottajia. Se, minkä nämä ihmiset maksavat tuottajille, heidän pitäisi ensin saada näiltä ilmaiseksi. Jos joku ensin ottaa teiltä rahaa ja antaa sen sitten takaisin ostamalla tavaroitanne, niin ette milloinkaan rikastu myymällä tavaroitanne kalliimmalla hinnalla tälle henkilölle. Tällaiset liiketoimet voivat vähentää tappiota, mutta eivät milloinkaan auta saamaan voittoa.

Siis selittääksenne *voiton yleisen luonteen*, teidän täytyy lähteä siitä väittämästä, että tavarat *myydään* keskimäärin *niiden todellisesta arvosta* ja *voitto saadaan myytäessä tavarat arvonsa mukaisesti*, ts. niissä olennoitunutta työmäärää vastaavasti. Ellette tältä perustalta voi selittää voittoa, silloin ette ylipäänsä voi sitä selittää. Tämä näyttää paradoksaaliselta ja olevan risti-riidassa jokapäiväisen kokemuksen kanssa. Yhtä paradoksaalista on sekin, että maa kiertää auringon ympäri ja vesi on kokoonpantu kahdesta helposti syttyvästä kaasusta. Tieteelliset totuudet ovat aina paradoksaalisia, jos niitä arvostellaan joka-päiväisen kokemuksen kannalta, joka huomioi vain esineiden pettävän ulkonäön.

7. TYÖVOIMA

Tutkittuamme, sikäli kuin se näin pikaisessa tarkastelussa on voinut olla mahdollista, *arvon* luonnetta, *minkä tahansa tavararan arvon* luonnetta, meidän on keskitettävä huomiomme *työn* erikoiseen *arvoon*. Ja tässä joudun jälleen hämmästyttämään teitä näennäisellä paradoksilla. Olette kaikki aivan varmoja siitä, että te päivittäin myytte nimenomaan työnnne, että siis työllä on hinta ja että — koska tavarain hinta on vain sen arvon rahallinen ilmaus — täytyy varmasti olla olemassa sellainen arvo kuin *työn arvo*. Todellisuudessa ei kuitenkaan ole olemassa mitään sel-laista kuin *työn arvo* tämän sanan tavallisessa merkityksessä. Olemme huomanneet, että tavarassa kiteytynyt välttämättömän työn määrä muodostaa tavarain arvon. Jos nyt käytämme tätä

arvon käsitettä, kuinka me voisimme määritellä sanokaamme kymmentuntisen työpäivän arvon? Kuinka paljon työtä sisältyy tähän päivään? Kymmenen tuntia työtä. Jos sanoisimme, että kymmentuntisen työpäivän arvo on yhtä kuin kymmenen tunnin työ tai siihen sisältyvä työmäärä, olisi se tautologiaa ja päälle päätteeksi mieletön väite. Luonnollisesti sitten kun olemme saaneet selville sanonnan „*työn arvo*” todellisen, mutta salatun merkityksen, me voimme selittää tämän järjenvastaisen ja mahdottomalta tuntuvan arvokäsitteen soveltamisen samoin kuin voimme selittää taivaankappaleiden näennäiset tai pelkästään ilmiölliset liikunnat heti, kun olemme tiedonneet niiden todelliset liikunnat.

Työläinen ei myy suoranaisesti *työtänsä*, vaan *työvoimansa*, jonka hän luovuttaa väliaikaisesti kapitalistin käytettäväksi. Tämä pitää siinä määrin paikkansa, että lailla on säädetty — en tiedä, onko niin Englannin laissa, mutta ainakin eräiden mannermaisten maiden laeissa — *pisin aika*, joksi henkilö saa myydä työvoimansa. Jos hänen sallittaisiin myydä se rajattomaksi ajaksi, niin orjuus olisi heti palautettu. Sellainen myynti, jos se esim. käsittäisi koko hänen elinaikansa, tekisi hänet heti työnantajansa elinkautiseksi orjaksi.

Jo *Thomas Hobbes*, eräs Englannin vanhimpia taloustieteilijöitä ja omaperäisimpiä filosofejia, vaistomaisesti osui „*Leviathanissaan*” tähän tosiasiaan, joka kaikilta hänen seuraajiltaan on jäänyt huomaamatta. Hän sanoo: „*Ihmisen*, kuten muidenkin esineiden, *arvona* on hänen *hintansa*, ts. se, mikä annetaan hänen *voimansa käyttämisestä.*”

Tältä perustalta lähtien, me voimme määritellä *työn arvon* samoin kuin jokaisen muunkin tavaran arvon.

Mutta ennen kuin tämän teemme, meidän on asetettava kysymys, mistä johtuu se kummallinen ilmiö, että markkinoilla on toisaalta ryhmä ostajia, jotka omistavat maan, koneet, raaka-aineet ja elämänvälineet ts. kaikki esineet, jotka muokkaamatonta maata lukuun ottamatta ovat kaikki *työn tuotteita*, ja toisaalta ryhmä myyjiä, joilla ei ole mitään muuta myytävää kuin työvoimansa, työtätekevät käsivartensa ja aivonsa? Mistä johtuu, että toinen ryhmä jatkuvasti ostaa saadakseen voittoa ja rikastuakseen, samalla kun toinen ryhmä jatkuvasti myy ansaitakseen toimeentulonsa? Tämän kysymyksen tutkiminen olisi sen tutkimista, jota taloustieteilijät sanovat „*alustavaksi eli alkuperäiseksi kasautumiseksi*”, mutta jota pitäisi sanoa *alkuperäiseksi pakkoluovuttamiseksi*. Havaitisimme, että niin sanottu *alkuperäinen kasautuminen* ei merkitse mitään muuta kuin historiallista prosessisarjaa, minkä tuloksena on *hävitetty* työntekijän ja hänen työvälineidensä välinen *alkuperäinen yhteys*. Sellainen tutkimus ei kuitenkaan kuulu esilläolevan aiheeni piiriin. Työntekijän ja työvälineiden tultua *erotetuksi* toisistaan, tällainen

asiointila säilyy ja uusiintuu yhä lisääntyvässä määrässä, kunnes tuotantotavan uusi ja perusteellinen vallankumous sen jälleen poistaa ja palauttaa alkuperäisen yhteyden uudessa historiallisessa muodossa.

Mitä on siis *työvoiman arvo*?

Työvoiman, kuten jokaisen muunkin tavaran, arvon määrää sen tuottamiseen välttämätön työ määrä. Ihmisen työvoima on vain hänen elävässä henkilöllisyydessään. Ihmisen täytyy käyttää tietty määrä elämänvälineitä kasvaakseen ja pysyäkseen hengissä. Mutta ihminen, kuten konekin, kuluu ja hänet täytyy korvata toisella ihmisellä. *Oman* olemassaolonsa ylläpitoon välttämättömien elämänvälineiden määrän lisäksi hän tarvitsee tietyn määrän elämänvälineitä kasvattaakseen lapsia, jotka tulevat korvaamaan hänet työmarkkinoilla ja jatkamaan työläisten sukukuntaa. Tämän lisäksi täytyy hänen työvoimansa kehittämistä ja määrätyn taitavuuden hankkimista varten kuluttaa vielä tietty arvosumma. Tarkoitukseemme riittää, kun otamme huomioon vain *keskinkertaisen* työn, jolloin kasvatus- ja kehittämiskustannukset ovat aivan häviävän pieniä suureita. Käytän kuitenkin hyväksi tilaisuutta huomauttaakseni, että samoin kuin erilaatuisen työvoiman tuotantokustannukset ovat erilaiset, niin myös eri tuotannonaloilla käytetyn työvoiman arvo on erilainen. Sen vuoksi *samanlaisen työpalkan* vaatiminen perustuu erehdykseen ja on mieletön toivomus, joka ei koskaan tule täyttymään. Tuo vaatimus juontuu siitä väärästä ja pintapuolisesta radikalismista, joka hyväksyy edellytykset ja yrittää väistää johtopäätöksiä. Palkkatyöjärjestelmän perustalla työvoiman arvo määritellään samoin kuin jokaisen muunkin tavaran arvo, ja koska työvoiman eri lajeilla on eri arvo, ts. niiden tuottamiseen tarvitaan eri paljon työtä, niin *täytyy* niillä työmarkkinoilla olla eri hinta. *Saman tai edes oikeudenmukaisen palkanmaksun* vaatiminen palkkatyöjärjestelmän perustalla on samaa kuin *vapauden* vaatiminen orjuuteen perustuvassa järjestelmässä. Se, mitä te pidätte oikeana tai kohtuullisena, ei tule kysymykseen. Kysymyksessä on se, mikä olemassaolevassa tuotantojärjestelmässä on välttämätöntä ja väistämätöntä.

Sanotun perusteella on selvää, että *työvoiman arvon* määrää niiden *elämänvälineiden arvo*, jotka tarvitaan työvoiman tuottamiseen, kehittämiseen, säilyttämiseen ja ikuistamiseen.

8. LISÄARVON TUOTTAMINEN

Olettakaamme nyt, että niiden elämänvälineiden tuottaminen, jotka työläinen päivittäin keskimäärin tarvitsee, vaatii *6 tuntia keskinkertaista työtä*. Olettakaamme lisäksi, että nämä 6 tuntia keskinkertaista työtä olennoidaan 3 shillingin kultamäärässä.

Nämä 3 shillingiä olisivat tuon työläisen *työvoiman päiväärvon hinta* eli rahallinen ilmaus. Työskennellessään 6 tuntia päivässä, hän tuottaisi päivittäin arvon, joka riittäisi hänen päivittäin keskimäärin tarvitsemiensa elämänvälineiden ostamiseen eli hänen säilymiseensä työläisenä.

Mutta miehemme on palkkatyöläinen. Hänen täytyy sen tähden myydä työvoimansa kapitalistille. Jos hän myy sen 3 shillingistä päivässä tai 18 shillingistä viikossa, niin hän myy sen arvostaan. Olettakaamme, että hän on kehrääjä. Jos hän työskentelee päivittäin 6 tuntia, niin hän lisää puuvillaan päivittäin 3 shillingin arvon. Tämä hänen päivittäin lisäämänsä arvo vastaisi tarkalleen hänen työpalkkaansa eli hintaa, jonka hän saa päivittäin työvoimastaan. Mutta tässä tapauksessa kapitalisti ei saisi *mitään lisäarvoa* eli *lisätuotetta*. Tässä joudumme siis todella vaikeuksiin.

Ostaessaan työläisen työvoiman ja maksaessaan sen arvon, kapitalisti, kuten jokainen muukin ostaja, hankki oikeuden kuluttaa eli käyttää ostamaansa tavaraa. Samoin kuin konetta kulutetaan eli käytetään panemalla se käyntiin, niin myös ihmisen työvoimaa kulutetaan eli käytetään teettämällä hänellä työtä. Maksaessaan työläisen työvoiman päivä- tai viikkoarvon kapitalisti hankki siten oikeuden käyttää tuota työvoimaa eli panna se tekemään työtä *koko päivän tai koko viikon*. Työpäivällä tai työviikolla on luonnollisesti tietty rajansa, mutta sitä koskettelemme lähemmin myöhemmin. Nyt sitä vastoin tahdon kiinnittää huomionne eräeseen ratkaisevaan seikkaan.

Työvoiman *arvon* määrää se työmäärä, joka on välttämätön työvoiman säilyttämiseksi tai uusintamiseksi, mutta tämän työvoiman *käyttämistä* rajoittaa vain työläisen työkyky ja ruumiillinen voima. Työvoiman päivä- tai viikkoarvo on aivan eri asia kuin tämän työvoiman päivä- tai viikkokautinen *käyttäminen*, samoin kuin rehu, jonka hevonen tarvitsee, ja aika, jonka se voi ratsastajaa kantaa, ovat kaksi aivan eri asiaa. Työmäärä, johon rajoittuu työläisen työvoiman arvo, ei suinkaan aseta rajaa sille työmäärälle, jonka hänen työvoimansa voi suorittaa. Ottakaamme esimerkiksi kehrääjämme. Olemme tulleet huomaamaan, että uusintaakseen joka päivä työvoimansa hänen täytyy päivittäin tuottaa 3 shillingin arvo, minkä hän tekeekin työskentelemällä 6 tuntia päivässä. Tämä ei kuitenkaan tee häntä kykenemättömäksi työskentelemään 10, 12 tuntia tai enemmänkin päivässä. Maksamalla kehrääjän työvoiman päivä- tai viikkoarvon kapitalisti hankki oikeuden käyttää tätä työvoimaa *koko päivän tai viikon* ajan. Niinpä siis hän panee kehrääjän tekemään työtä, sanokaamme *12 tuntia* päivässä. Niiden 6 tunnin *lisäksi*, jota vaatii hänen palkkansa eli työvoimansa arvon korvaaminen, kehrääjän on siis työskenneltävä *vielä 6 tuntia*, joita minä nimi-

tän *lisätyön* tunneiksi, ja tämä *lisätyö* olennoituu *lisäarvossa* ja *lisätuotteessa*. Jos esim. kehrääjämme tehdessään päivittäin 6 tuntia työtä lisää puuvillaan 3 shillingin arvon, arvon, joka tarkalleen vastaa hänen palkkaansa, niin 12 tunnissa hän lisää puuvillaan 6 shillingin arvon ja tuottaa *vastaavan lisämäärän lankaa*. Koska hän on myynyt työvoimansa kapitalistille, niin hänen luomansa arvo eli hänen luomansa tuote kuuluu kokonaisuudessaan kapitalistille, joka on määrätyn ajan hänen työvoimansa omistaja. Siis sijoittamalla 3 shillingiä kapitalisti saa 6 shillingin arvon, koska hänen sijoittamansa arvo, jossa on kiteytyneenä 6 työtuntia, korvautuu arvolla, jossa on kiteytyneenä 12 työtuntia. Toistamalla joka päivä tämän prosessin kapitalisti sijoittaa päivittäin 3 shillingiä ja korjaa taskuunsa 6 shillingiä, joista puolet jälleen käytetään uusien työpalkkojen maksamiseen ja toinen puoli muodostaa *lisäarvon*, josta kapitalisti ei maksa mitään vastiketta. Juuri *tällaiseen pääoman ja työn väliseen vaihtoon* perustuu kapitalistinen tuotanto eli palkkatyöjärjestelmä, ja juuri *tällaisen vaihdon* täytyy alinomaa johtaa siihen, että työläinen uusiintuu työläisenä ja kapitalisti kapitalistina.

Lisäarvon määrä, muiden ehtojen ollessa yhtäläisiä, riippuu työvoiman arvon uusintamiseen tarvittavan työpäivän osan ja *lisääajan* eli kapitalistin hyväksi tehdyn *lisätyön* välisestä suhteesta. Se riippuu siis siitä, *missä määrin työpäivä jatkuu ylisen ajan*, jona työläinen työllään tuottaa vain työvoimansa arvon eli korvaa työpalkkansa.

9. TYÖN ARVO

Palatkaamme nyt sanontaan „*työn arvo eli hinta*”.

Olemme tulleet huomaamaan, että tämä arvo on tosiasiallisesti vain työvoiman arvo mitattuna työvoiman ylläpitoon välttämättömien tavaroiden arvolla. Mutta koska työläinen saa työpalkkansa vasta työnsä päättymisen *jälkeen*, ja kun hän lisäksi tietää, että hän itse asiassa antaa kapitalistille nimenomaan työnsä, niin hänen työvoimansa arvo eli hinta näyttää hänestä välttämättömästi *hänen oman työnsä hinnalta* eli *arvolta*. Jos hänen työvoimansa hinta on 3 shillingiä, joissa on olennoitunut 6 tuntia työtä, ja jos hän tekee työtä 12 tuntia, niin hän pitää välttämättömästi näitä 3 shillingiä 12 tunnin työn arvona eli hintana, vaikka nämä 12 tuntia työtä olennoituvat 6 shillingin arvossa. Tästä seuraa kaksi johtopäätöstä:

Ensiksi: Työvoiman arvo eli hinta on näytävä *itse työn hinnalta eli arvolta* vaikka tarkasti sanottuna työn arvo eli hinta on järjetön sanonta.

Toiseksi: Vaikka työläisen päivittäisestä työstä *maksetaan* vain osaksi, toisen osan jäädessä *maksamatta* ja vaikka juuri tämä maksamaton eli lisätyö muodostaa sen varannon, josta *lisäarvo* eli *voitto* syntyy, niin kuitenkin näyttää siltä kuin koko työ olisi maksettua työtä.

Tämä pettävä näennäisyys erottaa *palkkatyön* muista *historiallisista* työmuodoista. Palkkatyöjärjestelmän pohjalta näyttää *maksamatonkin* työ *maksetulta* työltä. *Orjan* kannalta sitä vastoin sekin osa hänen työstään, josta on maksettu, näyttää *maksamattomalta* työltä. Voidakseen tehdä työtä orjan täytyy luonnollisesti elää ja osa hänen työpäivästään menee hänen oman ylläpitonsa arvon korvaamiseen. Mutta koska hänen ja hänen herransa välillä ei ole solmittu mitään kauppasopimusta eikä kummankaan taholta ole suoritettu mitään osto- ja myyntitoimia, niin orjan koko työ näyttää ilmaisealta.

Ottakaamme toisaalta maaorja, sellaisena kuin tämä, voimme sanoa, vielä eilen oli olemassa koko Itä-Euroopassa. Tämä talonpoika teki esim. 3 päivää työtä itseään varten omalla tai hänelle annetulla maapalstalla, ja seuraavat 3 päivää hän teki pakollista ja ilmaista työtä herransa tilalla. Tässä oli siis maksettu ja maksamaton työ näkyvästi erotettu sekä aikaan että paikkaan nähden, ja liberaalimme olivat täynnänsä moraalista suuttumusta, pitäen luonnottomana jo sellaista ajatustakin, että ihminen pakotetaan tekemään ilmaiseksi työtä.

Asiallisesti on kuitenkin aivan samaa, työskenteleekö joku 3 päivää viikossa omaksi hyväkseen omalla palstallaan ja 3 päivää korvauksetta herransa tilalla, vai tekeekö hän tehtaassa tai verstaassa 6 tuntia päivässä työtä itseään varten ja 6 tuntia työnantajansa hyväksi, vaikkakin viimeksi mainitussa tapauksessa työn maksettu ja maksamaton osa ovat erottamattomasti sekottuneet toisiinsa ja *sopimuksen olemassaolo* ja viikon lopussa tapahtuva *palkanmaksu* naamioivat koko tämän toimituksen luonteeseen. Maksamaton työ näyttää toisessa tapauksessa vapaaehtoiselta ja toisessa tapauksessa pakolliselta. Siinä koko ero.

Jos kohta käytänkin sanontaa „*työn arvo*”, niin vain tavanomaisena „*työvoiman arvoa*” tarkoittavana banaalina terminä.

10. VOITTO SAADAAN MYYMÄLLÄ TAVARA ARVOSTAAN

Olettakaamme, että tunti keskinkertaista työtä olennoituu 6 pence arvoissa tai 12 tuntia keskinkertaista työtä 6 shillingissä. Olettakaamme edelleen, että työn arvo vastaa 3 shillingiä eli 6-tuntisen työn tuotetta. Jos edelleen tavaran valmistuksessa kulutetuissa raaka-aineissa, koneissa ja muussa on olennoitunut

24 tuntia keskinkertaista työtä, niin näiden tuotannonvälineiden arvo on 12 shillingiä. Jos kapitalistin palkkaama työläinen sen lisäksi lisää näihin tuotannonvälineisiin 12 tuntia työtään, niin nämä 12 tuntia muodostavat lisäksi 6 shillingin arvon. *Tuotteen kokonaisarvo* olisi siis 36 tuntia esineellistynyttä työtä eli yhtä kuin 18 shillingiä. Mutta koska työn arvo eli työläiselle maksettu työpalkka on vain 3 shillingiä, niin kapitalisti ei maksa mitään vastiketta työläisen suorittamasta ja tavaran arvossa olennoituneesta 6 tunnin lisätyöstä. Myymällä tämän tavaran arvostaan, 18 shillingistä, kapitalisti realisoi näin ollen myös sen 3 shillingin arvon, josta hän ei ole maksanut mitään vastiketta. Nämä 3 shillingiä muodostavat lisäarvon eli voiton, jonka hän pistää taskuunsa. Kapitalisti ei siis saa 3 shillingin voittoa siksi, että hän myy tavaran sen arvoa *suuremmasta* hinnasta, vaan siksi, että hän myy sen *todellisesta arvostaan*.

Tavaran arvon määrää siihen sisältyvä *työn kokonaismäärä*. Mutta osa tästä työmäärästä on olennoituneena arvossa, josta työpalkkojen muodossa maksettiin vastike, toinen osa on olennoituneena arvossa, josta *ei* ole maksettu *mitään* vastiketta. Osa tavarahan sisältyvästä työstä on *maksettua* työtä, osa *maksamaton* työtä. Siis myydessään tavaran *arvostaan*, ts. siihen käytetyn *työn kokonaismäärän* kiteytymänä, kapitalisti myy sen välttämättömästi voitolla. Hän ei myy ainoastaan sitä, mistä hän on maksanut tietyn vastikkeen, vaan myös sen, mistä hän ei ole maksanut mitään, vaikkakin se on vaatinut hänen työläisensä työn. Se, mitä tavara maksaa kapitalistille ja mitä se maksaa tosiasiallisesti, on kaksi eri asiaa. Toistan siis, että normaali ja keskimääräinen voitto saadaan myymällä tavarat *todellisesta arvostaan* eikä *yli* arvonsa.

11. ERI OSAT, JOIHIN LISÄARVO JAKAANTUU

Lisäarvoa eli tavaran kokonaisarvon sitä osaa, jossa on olennoitunut työläisen *lisätyö* eli *maksamaton työ*, sanon *voitoksi*. Tuo voitto ei kuitenkaan joudu kokonaisuudessaan yrittäjäkapitalistin taskuun. Maamonopoli antaa maanomistajalle mahdollisuuden anastaa osan tästä *lisäarvosta maankoron* nimellä, jota paitsi samantekevää on, käytetäänkö maata maanviljelystä, rakennuksia tai rautateitä tai jotain muuta tuotannollista tarkoitusta varten. Toisaalta juuri se tosiasia, että *työvälineiden* omistaminen antaa yrittäjäkapitalistille mahdollisuuden tuottaa *lisäarvoa* eli, mikä on aivan samaa, *anastaa omakseen tietyt määrän maksamatonta työtä*, johtaa siihen, että työvälineiden omistaja, joka antaa nämä työvälineet joko kokonaan tai osaksi yrittäjäkapitalistille, sanalla sanoen *rahoittava kapitalisti* saa mahdollisuuden vaatia itselleen *koron* nimellä toisen osan tästä

lisäarvosta, joten yrittäjäkapitalistille *sellaisenaan* jää vain niin sanottu *teollisuus-* eli *litkevoitto*.

Mitkä lait säännöstelevät tämän lisäarvon kokonaissumman jakaantumisen näiden kolmen ihmisryhmän välillä, on kysymys, joka on aiheemee ulkopuolella. Siitä, mitä edellä on sanottu, seuraa kuitenkin:

Maankorko, korko ja teollisuusvoitto ovat vain tavaran *lisäarvon* eli *tavarassa olennoituneen maksamattoman työn eri osien eri nimiä* ja ne kaikki ovat samassa määrin *peräisin tästä lähteestä ja vain tästä lähteestä*. Niitä ei synnytä sinänsä *maa* eikä sinänsä *pääoma*, mutta *maa* ja *pääoma* antavat omistajalleen tilaisuuden saada vastaavan osansa lisäarvosta, jonka yrittäjäkapitalisti pusertaa työläisestä. Itse työläiselle on toisarvoista, korjaako tämän lisäarvon — hänen lisätyönsä eli maksamattoman työnsä tuloksen — yksinomaan yrittäjäkapitalisti vai onko tämä viimeksi mainittu pakotettu antamaan siitä osia maankoron ja koron nimellä toisille henkilöille. Olettakaamme, että yrittäjäkapitalisti käyttää ainoastaan omaa pääomaansa ja on tarvitsemansa maan omistaja. Silloin menee koko lisäarvo hänen tasukuunsa.

Juuri yrittäjäkapitalisti pusertaa tämän lisäarvon välittömästi työläisestä, minkä osan hän siitä sitten loppujen lopuksi saaneekin pidätetyksi itselleen. Juuri tähän yrittäjäkapitalistin ja palkkatyöläisen väliseen suhteeseen perustuukin koko palkkatyöjärjestelmä ja koko nykyinen tuotantjärjestelmä. Eräät keskustelumme osallistuneet kansalaiset olivat sen vuoksi väärässä, yrittäessään lieventää asiaintilaa ja esittää tämän yrittäjäkapitalistin ja työläisen välisen perussuhteen toisarvoiseksi kysymykseksi, jos kohta he olivat oikeassa väittäessään, että kyseisissä olosuhteissa hintojen korotus saattaa koskea hyvin eri tavalla yrittäjäkapitalistiin, maanomistajaan, rahakapitalistiin ja, jos haluatte, veronkantajaan.

Sanotusta seuraa vielä toinenkin johtopäätös.

Tavaran arvon se osa, joka edustaa vain raaka-aineiden, koneiden, sanalla sanoen käytettyjen tuotannonvälineiden arvoa, *ei* ylipäänsä muodosta mitään *tuloa*, vaan korvaa *ainoastaan pääoman*. Mutta sitä lukuunottamattakin on väärin luulla, että tavaran arvon toinen osa, *joka muodostaa tulon* tai voidaan kuluttaa työpalkan, voiton, maankoron, koron muodossa, *muodostuu* työpalkkojen arvosta, maankoron arvosta, voiton arvosta jne. Jätämme aluksi työpalkat sivuun ja käsittelemme vain teollisuusvoittoa, korkoa ja maankorkoa. Huomasimme vastikään, että tavarahan sisältävä *lisäarvo* eli tavaran arvon se osa, jossa on olennoitunut *maksamaton työ, jakaantuu* kolmeen eri osaan, joilla kullakin on oma nimensä. Mutta kokonaan totuudenvastaista olisi väittää, että tavaran tämän osan arvo *koostuu* eli

muodostuu siten, että lasketaan yhteen näiden kolmen ainesosan itsenäiset arvot.

Jos tunnin työ on olennoitunut 6 pence arvoissa, jos työläisen työpäivä käsittää 12 tuntia ja jos puolet tästä ajasta on maksamatonta työtä, niin tämä lisätyö lisää tavaraan 3 shillingin lisäarvon, toisin sanoen arvon, josta ei ole maksettu mitään vastiketta. Tämä 3 shillingin lisäarvo muodostaa *koko* sen *varannon*, jonka yrittäjäkaptalisti voi jakaa missä suhteessa tahansa maanomistajan ja rahaa lainaksi antavan henkilön kanssa. Näiden 3 shillingin arvoon rajoittuu se arvo, jonka he keskenään voivat jakaa. Asianlaita ei kuitenkaan ole niin, että yrittäjäkaptalisti omaa voittoansa varten itse lisää tavaran arvoon mielivaltaisen arvon, johon sitten lisätään toinen arvo maanomistajaa varten jne., ja että tavaran kokonaisarvo koostuu näistä mielivaltaisesti määräytyistä arvoista. Huomaatte siis, miten peräti virheellinen on yleinen käsitys, joka sekoittaa *kyseisen arvon jakaantumisen* kolmeen osaan ja tuon arvon *koostumisen* kolmesta *itsenäisestä* arvosta ja muuttaa tällä tavoin kokonaisarvon, josta maankorko, voitto ja korko ovat peräisin, mielivaltaiseksi suureeksi.

Jos kapitalistin saama kokonaisvoitto on 100 puntaa, niin tätä summaa, *ehdottomaksi* suureeksi käsitettynä, me sanomme *voiton määräksi*. Mutta jos laskemme suhteen, jossa nämä 100 puntaa ovat sijoitettuun pääomaan, niin tätä *suhteellista* suuretta me sanomme *voiton suhdeluvuksi*. On ilmeistä, että tämä voiton suhdeluku voidaan ilmaista kahdessa muodossa.

Olettakaamme, että *työpalkkoihin sijoitettu pääoma* tekisi 100 puntaa. Jos luotu lisäarvo olisi niin ikään 100 puntaa — mikä osoittaisi meille, että puolet työläisen työpäivästä on *maksamatonta* työtä — niin mitatessamme tätä voittoa työpalkkoihin sijoitetun pääoman arvolla sanoisimme, että *voiton suhdeluku* on 100 prosenttia, koska sijoitettu arvo olisi 100 puntaa ja realisoitu arvo 200 puntaa.

Jos toisaalta emme ota huomioon ainoastaan *työpalkkoihin sijoitettua pääomaa*, vaan *koko* sijoitetun *pääoman*, sanokaamme esim. 500 puntaa, joista 400 puntaa edustaa raaka-aineiden, koneiden jne. arvoa, niin saamme *voiton suhdeluvuksi* vain 20 prosenttia, koska 100 punnan voitto on vain viidesosa *koko* sijoitetusta pääomasta.

Ainoastaan ensimmäinen voiton suhdeluvun ilmaisemistapa osoittaa maksetun ja maksamattoman työn välisen todellisen suhteen, *työn eksploatoinnin* (sallikaa minun käyttää tätä ranskalaista sanaa) todellisen asteen. Toinen ilmaisemistapa on yleisessä käytössä ja itse asiassa sopiva tiettyihin tarkoituksiin, ainakin sen avulla on varsin mukava salata, missä mitassa kapitalisti puristaa työläiseltä ilmaista työtä.

Niissä huomautuksissa, joita olen vielä tekvä, käytän *voitto* sanaa merkitsemään kapitalistin puristaman lisäarvon koko määrää, riippumatta siitä, miten tämä lisäarvo jakaantuu eri henkilöryhmien kesken, ja käyttäessäni sanaa *voiton suhdeluku*, mittaani aina voiton sen mukaan, missä suhteessa se on työpalkkoihin sijoitettuun pääomaan.

12. VOITON, TYÖPALKKAN JA HINNAN YLEINEN SUHDE

Jos vähennämme tavaran arvosta arvon, joka korvaa tavarahan käytetyn raaka-aineiden ja muiden tuotannonvälineiden arvon, so. jos vähennämme arvon, joka edustaa tavarahan sisältävää *aikaisempaa* työtä, niin muu osa tavaran arvosta on se työmäärä, jonka työläinen on lisännyt *kyseessäolevassa* tuotantoprosessissa. Jos tämä työläinen tekee päivässä 12 tuntia työtä ja jos 12 tunnin keskinkertainen työ kiteytyy 6 shillingin kulta-määrässä, niin tämä lisätty 6 shillingin arvo on *ainoa* arvo, jonka hänen työnsä on luonut. Tämä työajan määräämä arvo on ainoa varanto, josta sekä työläinen että kapitalisti ottavat osansa eli osinkonsa, ainoa arvo, joka voidaan jakaa työpalkaksi ja voitoksi. On selvää, että tämä arvo sinänsä ei muutu, jaettakoon se molempien puolien kesken missä suhteessa tahansa. Mitään ei myöskään muuta se, jos yhden työläisen asemesta otetaan koko työläisväestö ja yhden työpäivän asemesta esim. 12 miljoonaa työpäivää.

Koska kapitalistilla ja työläisellä on jaettavanaan vain tämä rajoitettu arvo, ts. arvo, jonka mittana on työläisen koko työ, niin mitä enemmän toinen saa, sitä vähemmän saa toinen ja päinvastoin. Kun aina on olemassa vain tietty määrä, niin toinen osa kasvaa samassa suhteessa kuin toinen pienenee. Jos työpalkka muuttuu, niin voitto muuttuu päinvastaiseen suuntaan. Jos työpalkka alenee, niin voitto kasvaa, ja jos työpalkka nousee, niin voitto pienenee. Jos työläinen aikaisemman olettamuksemme mukaan saa 3 shillingiä, so. puolet arvosta, jonka hän luo, eli jos hänen koko työpäivästään puolet on maksettua ja puolet maksamatonta työtä, niin *voiton suhdeluku* on 100 prosenttia, koska kapitalistikin saa 3 shillingiä. Jos työläinen saa vain 2 shillingiä eli tekee omaksi hyväkseen työtä vain kolmannen osan koko päivästä, niin kapitalisti saa 4 shillingiä ja voiton suhdeluku on 200 prosenttia. Jos työläinen saa 4 shillingiä, niin kapitalisti saa vain 2 shillingiä ja voiton suhdeluku laskee 50 prosenttiin. Mutta nämä vaihtelut eivät vaikuta tavaran arvoon. Yleinen palkankorotus johtaisi siis voiton yleisen suhdeluvun pienenemiseen, vaikuttamatta kuitenkaan tavaroiden arvoon.

Mutta vaikka tavaroiden arvon, joka viime kädessä on säännöstelevä niiden markkinahintoja, määrää yksinomaan se työn kokonaismäärä, joka on kiinnitetty tavarihin, ja vaikka tavaroiden arvo ei riipu tuon määrän jakamisesta maksettuun ja maksamattomaan työhön, niin tästä ei suinkaan seuraa, että esim. 12 tunnissa valmistettujen eri tavaroiden tai tavarajoukon arvo aina pysyisi samana. Tietyissä työajassa eli tietyllä työmäärällä tuotettujen tavaroiden luku eli määrä riippuu käytetyn työn tuotantovoimasta eikä *kestämisestä* eli pituudesta. Esim. kehruutyön tuotantovoimien tietyllä asteella tuotetaan 12 tunnin työpäivässä 12 naulaa lankaa, tuotantovoimien alhaisemmalla asteella vain 2 naulaa. Jos siis 12 tunnin keskinkertainen työ olennoituu 6 shillingin arvossa, niin edellisessä tapauksessa 12 naulaa lankaa maksaisi siis 6 shillingiä, jälkimmäisessä tapauksessa 2 naulaa lankaa maksaisi samoin 6 shillingiä. Naula lankaa maksaisi edellisessä tapauksessa 6 penceä ja jälkimmäisessä 3 shillingiä. Tämä hinnan erilaisuus olisi seuraus käytetyn työn tuotantovoimien erilaisuudesta. Tuotantovoiman ollessa suuremman olisi yhdessä lankanaulassa esineellistyneenä 1 työtunti, kun taas tuotantovoiman ollessa pienemmän olisi yhdessä lankanaulassa esineellistyneenä 6 työtuntia. Lankanaulan hinta olisi edellisessä tapauksessa vain 6 penceä, vaikka työpalkat olisivat suhteellisen korkeat ja voiton suhdeluku alhainen; jälkimmäisessä tapauksessa se olisi 3 shillingiä, vaikka työpalkat olisivat alhaiset ja voiton suhdeluku korkea. Asianlaita olisi näin, koska lankanaulan hinnan määrää *siihen sisältävän työn kokonaismäärä* eikä se *suhde, jossa tämä kokonaismäärä jakaantuu maksettuun ja maksamattomaan työhön*. Aikaisemmin mainitsemani tosiasia, että hyvin maksettu työ voi tuottaa halpoja ja huonosti maksettu työ kalliita tavaroita, menettää näin ollen paradoksaaliselta näyttävän luonteensa. Tämä tosiasia ilmentää vain yleistä lakia, jonka mukaan tavaran arvon määrää tavaraan sisällytetty työmäärä, ja tämä työmäärä riippuu yksinomaan käytetyn työn tuotantovoimista ja muuttuu sen tähden aina, kun työn tuottavuus muuttuu.

13. TÄRKEIMMÄT NIISTÄ TAPAUKSISTA, JOLLOIN VAADITAAN PALKAN KOROTTAMISTA TAI VASTUSTETAAN SEN ALENTAMISTA

Tarkastakaamme nyt vakavasti niitä tärkeimpiä tapauksia, jolloin taistellaan palkankorotuksen puolesta tai palkanalennusta vastaan.

1. Olemme tulleet huomaamaan, että *työvoiman arvon* eli tavanomaisesti puhuen *työn arvon* määrää elämänvälineiden arvo

eli niiden tuottamiseen tarvittava työ määrä. Jos siis tietyssä maassa työläisen päivittäin keskimäärin käyttämien elintarpeiden arvo on 6 työtuntia, jotka edustavat 3 shillingiä, niin työläisen pitäisi joka päivä tehdä työtä 6 tuntia tuottaakseen päivittäisen ylläpitonsa vastikkeen. Jos koko työpäivä on 12 tuntia, niin kapitalisti maksaa työläiselle hänen työnsä arvon antamalla hänelle 3 shillingiä. Puolet työpäivästä olisi tällöin maksamattomaa työtä ja voiton suhdeluku olisi 100 prosenttia. Mutta olettaamme nyt, että tuottavuuden vähenemisen takia tarvitaan enemmän työtä, sanokaamme saman maataloustuotemäärän tuottamiseen, niin että päivittäin keskimäärin tarvittavien elämänvälineiden hinta kohoaisi 3:sta 4 shillingiin. Tässä tapauksessa työn *arvo* kohoaisi kolmasosalla eli $33\frac{1}{3}$ prosenttia. Työläisen entistä elintaso vastaa päivittäisen ylläpidon vastikkeen tuottamiseen tarvittaisiin silloin 8 tuntia työpäivästä. Lisätyö vähenisi siis 6:sta 4 tuntiin ja voiton suhdeluku pienenesi 100:sta 50 prosenttiin. Mutta vaatiessaan palkankorotusta työläinen vaatisi siten vain maksamaan *työnsä kohonneen arvon*, kuten jokainen tavaran myyjä, joka, niin pian kun hänen tavaransa valmistuskustannukset ovat kohonneet, yrittää saada maksun tästä kohonneesta arvosta. Jos työpalkat eivät nouse tai eivät nouse riittävästi tasottaakseen elämänvälineiden kohonneen arvon, niin työn *hint*a laskee *työn arvon alapuolelle* ja työläisen elintaso huononee.

Mutta muutos saattaa tapahtua päinvastaiseenkin suuntaan. Kohonneen työntuottavuuden ansiosta sama määrä elämänvälineitä, jotka työläinen käyttää keskimäärin päivittäin, voi alentua hinnoissa 3:sta 2 shillingiin eli ts. näiden päivittäin kulutettujen elämänvälineiden arvon vastikkeen tuottamiseen tarvitaan 6 tunnin asemesta vain 4 tuntia työpäivästä. Työläinen kykenisi silloin 2 shillingillä ostamaan yhtä paljon elämänvälineitä kuin hän aikaisemmin osti 3 shillingillä. Itse asiassa olisi *työn arvo* laskenut, mutta tämän työn arvon pienentyessäkin työläisen käytettävissä olisi yhtä paljon tavaraa kuin aikaisemminkin. Voitto kohoaisi silloin 3:sta 4 shillingiin ja voiton suhdeluku 100:sta 200 prosenttiin. Vaikka työläisen absoluuttinen elintaso pysyikin samana, niin hänen *suhteellinen* työpalkkansa ja sen kautta hänen *suhteellinen yhteiskunnallinen asemansa* kapitalistien asemaan verrattuna huononee. Vastustaessaan tätä suhteellisen työpalkan alennusta työläinen vain vaatisi tiettyä osuutta siitä, minkä antaa hänen työnsä kohonnut tuotantovoima, ja pyrkisi säilyttämään aikaisemman suhteellisen yhteiskunnallisen asemansa. Niinpä viljalakien kumoamisen jälkeen englantilaiset tehtailijalordit, rikkoen julkeasti ne pyhimät lupauksensa, joita he viljalakeja vastaan käydyin agitaation aikana olivat antaneet, alensivat yleisesti työpalkkoja 10 prosentilla. Aluksi työläisten

vastarinta raukesi tyhjiin, mutta myöhemmin voitettiin menetetyt 10 prosenttia jälleen takaisin olosuhteissa, joihin minä en voi nyt lähemmin puuttua.

2. Elintarpeiden *arvo* ja sen johdosta myös *työn arvo* voi pysyä samana, mutta niiden *rahaminta* voi muuttua *rahan arvossa* tapahtuneen *muutoksen* johdosta.

Rikkaampien kaivoksien löytämisen yms. takia voi käydä niin, että esim. kahden kultaunssin tuottaminen ei vaadi enemmän työtä kuin mitä aikaisemmin vaati yhden unssin tuottaminen. Kullan *arvo* laskee silloin puoleen eli 50 prosentilla. *Työn arvo*, samoin kuin kaikkien muidenkin tavaroiden *arvo* tulee tällöin ilmaistua aikaisempaan verrattuna kaksinkertaisissa *rahaminnoissa*. Kaksitoista työtuntia, jotka aikaisemmin ilmentyivät 6 shillinginä, ilmentyvät nyt 12 shillinginä. Jos työläisen työpalkka jää 3 shillingiksi kohoamatta 6 shillingiin, niin *hänen työnsä rahahinta* on vastaava vain *puolta hänen työnsä arvosta* ja hänen elintasonsa huononee tavattomasti. Näin käy myös joko suuremmassa tai pienemmässä määrässä siinä tapauksessa, jos hänen työpalkkansa nousee, mutta ei samassa suhteessa kullan arvon alenemiseen. Siinä tapauksessa ei tapahdu mitään muutoksia ei työn tuotantovoimassa, ei tarjonnassa eikä kysynnässä eikä tavaran arvossa. Näiden arvojen *rahamimityksiä* lukuun ottamatta ei mikään muutu. Jos tällöin sanotaan, että työläisen ei tule tässä tapauksessa vaatia vastaavaa työpalkkojen korotusta, niin se on samaa kuin sanoa, että työläisen pitää tyytyä siihen, että hänelle maksetaan nimillä esineiden asemesta. Koko aikaisempi historia todistaa, että aina kun tapahtuu tuollainen rahan arvon aleneminen, kapitalistit kiirehtivät käyttämään hyväksi otollista tilaisuutta pettääkseen työläisiä. Eräs varsin iso taloustieteilijäin koulukunta vakuuttaa, että uusien kulta-alueiden löytämisen, hopeakaivosten paremman käytön ja elohopean halvemman tarjonnan johdosta jalometallien arvo on aina alentunut. Tämä selittää sen, miksi mannermaalla on kaikkialla ryhdytty yleisesti ja samanaikaisesti vaatimaan palkankorotuksia.

3. Olemme tähän asti olettaneet, että *työpäivällä* on tietyt rajansa. Mutta työpäivällä sinänsä ei ole pysyviä rajoja. Pääoma pyrkii alinomaa pidentämään sitä äärimmäiseen fyysillisesti mahdolliseen rajaan, sillä työpäivän pidetessä lisääntyy vastaavasti myös lisätyö ja siis siitä syntyvä voitto. Mitä enemmän pääoman onnistuu pidentää työpäivää, sitä suuremman määrän se anastaa vierasta työtä. 17. vuosisadalla ja vieläpä 18. vuosisadan kahdella ensimmäisellä kolmanneksella 10-tuntinen työpäivä oli normaalityöpäivä koko Englannissa. Jakobiineja vastaan käydyn sodan aikana, joka itse asiassa oli brittiläisten paronien sotaa brittiläisiä työtätekeviä joukkoja

vastaan, pääoma vietti bakkanaalejaan ja pitensi työpäivän 10-tuntisesta 12-, 14-, 18-tuntiseksi. *Malthus*, mies, jota ei suinkaan voida epäillä liikatuenteelliseksi, selitti eräässä vuoden 1815 vaiheilla ilmestyneessä lentokirjasessaan, että jos asiat jatkuvat edelleen näin, niin kansakunnan elämä on perustuksiaan myöten uhattu. Muutamia vuosia ennen yleistä vasta keksittyjen koneiden käytäntöön ottamista, noin v. 1765, Englannissa ilmestyi lentokirjanen nimeltään „*An Essay on Trade*” („*Tutkielma elinkeinoista*”). Nimetön tekijä, työväenluokan vannoutunut vihollinen, kiivaalee työpäivän rajojen pidentämisen välttämättömyydestä. Tätä tarkoitusta varten hän mm. ehdottaa perustettavaksi *työtaloja*, joiden, kuten hän sanoo, tulee olla „*kauhun taloja*”. Entä kuinka pitkän pitäisi hänen ehdotuksensa mukaan olla työpäivän näissä „*kauhun taloissa*”? *Kaksitoista tuntia*, juuri yhtä pitkän ajan kuin se, minkä kapitalistit, taloustieteilijät ja ministerit vuonna 1832 selittivät ei vain tosiasiallisesti olemassaolevaksi, vaan välttämättömäksi 12-vuotta nuoremman lapsen työajaksi.

Myydessään työvoimansa — ja nykyisen järjestelmän vallitessa hänen on pakko se tehdä — työläinen antaa kapitalistin käyttää tätä voimaa, mutta tietyissä järjellisissä rajoissa. Hän myy oman työvoimansa säilyttääkseen eikä tuhotakseen sen — emme ota tässä lukuun sen luonnollista kulumista. Kun työvoima myydään sen päivä- tai viikkoarvosta, niin se edellyttää, ettei työvoima tule päivässä tai viikossa kulutetuksi 2 päivän tai 2 viikon edestä. Ottakaamme 1000 punnan arvoinen kone. Jos sen kestoaika on 10 vuotta, niin niiden tavaroiden arvoa, joiden tuottamisessa se on mukana, se lisää vuosittain 100 punnalla. Jos sen kestoaika on 5 vuotta, niin se lisää noiden tavaroiden arvoa 200 punnalla vuodessa, ts. sen vuosittaisen kulumisen arvo on kääntäen verrannollinen aikaan, jonka kuluessa kone kulutetaan. Mutta juuri tässä suhteessa työläinen eroaa koneesta. Kone ei kulu aivan samassa suhteessa kuin sitä käytetään. Työläinen sitä vastoin kuluu paljon suuremmassa mitassa, kuin mitä voisi luulla työn kestoaikaa koskevien numeroiden pelkän yhteenlaskun perusteella.

Työläiset käyttävät vain velvollisuutensa itseään ja rotuaan kohtaan pyrkiessään lyhentämään työpäivää aikaisempaan järjelliseen pituuteensa tai estämään ylityötä palkankorotuksella — siellä, missä he eivät voi saada lakia, joka säätäisi normaalityöpäivän, — palkankorotuksella, joka ei ainoastaan vastaisi heistä puristettua ylityötä, vaan ylittäisi sen. He asettavat vain rajan pääoman tyrannimaisille anastuspyrkimyksille. Aika on tilaa inhimilliselle kehitykselle. Ihminen, jolla ei ole käytettävissään mitään vapaa-aikaa ja jonka koko elinaika, lukuun ottamatta pelkkiä fyysisillisiä keskeytyksiä, kuten nukkuminen, syöminen

jne., kuluu kapitalistin hyväksi tehtävään työhön, on vetojuhtaa alempana. Hän on pelkkä kone, joka luo rikkautta toiselle, ruumiillisesti murtunut ja henkisesti raaistunut. Ja kuitenkin nykyaikaisen teollisuuden koko historia osoittaa, että pääoma, ellei sille aseteta esteitä, pyrkii häikäilemättömästi ja sydämettömästi painamaan koko työväenluokan tälle mitä syvimmän alennuksen asteelle.

Kapitalisti voi työpäivää pidentäessään maksaa *korkeampaa työpalkkaa* ja kuitenkin alentaa *työn arvoa*, ellei palkankorotus vastaa työläisestä puserretun työmäärän suurenemista ja sen johdosta nopeutuvaa työvoiman tuhoutumista. Tämä voi tapahtua myöskin toisella tavalla. Porvarilliset tilastotieteilijämme sanovat teille esim., että Lancashiren tehdastyöläisten perheiden keskipalkka on noussut. He unohtavat tällöin, että miehen, perheen pään, lisäksi pääoman Juggernautin vaunujen¹ alle heitetään nyt myös hänen vaimonsa ja 3 tai 4 lastansa ja ettei heidän kokonaispalkkansa kohoaminen vastaa perheeltä puserretun lisätyön koko määrää.

Silloinkin kun työpäivällä on määrätyt rajat, kuten nyt on asianlaita kaikkialla tehdaslain alaisilla teollisuusaloilla, työpalkkojen korotus voi olla välttämätön pelkästään *työn arvon* tähänastisen tason säilyttämiseksi. Työn *intensiteetin* kohottaminen voi panna ihmisen kuluttamaan yhdessä tunnissa yhtä paljon elinvoimaa kuin hän aikaisemmin kulutti kahdessa tunnissa. Tehdaslain alaisilla teollisuusaloilla tämä on jo tiettyssä mitassa tapahtunut siten, että on nopeutettu koneiden käyntiä ja lisätty yhden ihmisen huollettavina olevien työkoneiden lukumäärää. Jos työn intensiteetin kohoaminen eli yhdessä tunnissa käytetyn työmäärän lisäys pysyy vastaavanlaisessa suhteessa työpäivän lyhenemiseen, niin tuosta lyhenemisestä on työläisille kuitenkin etua. Jos tämä raja ylitetään, niin hän menettää toisessa muodossa sen, mitä hän toisessa voittaa, ja silloin 10 työtuntia muodostuvat hänelle ehkä yhtä tuhoisiksi kuin aikaisemmin 12 tuntia. Hillitessään tätä pääoman pyrkimystä taistelemalla sellaisen palkankorotuksen puolesta, joka vastaisi työn intensiteetin kohoamista, työläinen vain taistelee työnsä halventamista ja rotunsa kurjistumista vastaan.

4. Te kaikki tiedätte, että syistä, joita minun ei tässä tarvitse selittää, kapitalistinen tuotanto käy tiettyjen kausittaisten jaksojen läpi. Se käy läpi hiljaiskauden, kasvavan vilkastumisen, kukoistuksen, liikatuotannon, pulan ja lamaannuksen vaiheen. Markkinoilla tavaroiden hinnat ja voiton suhdeluku määräytyvät näiden kausien mukaisesti, milloin laskien keskitason alapuolelle,

¹ Marx viittaa tässä vaunuihin, joissa Purissa juhlapäivinä kuljetettiin pitkin kaupunkia hindulaisten Višnu-jumalan — Juggernautin — kuvaa; monet uskavaiset heittäytyivät vaunujen alle saaden siten surmansa. *Toim.*

milloin nousten sitä korkeammalle. Tarkastellessanne koko kehitysjaksoa huomaatte, että markkinahintojen poikkeamiset tasottavat toinen toisensa ja että keskimäärin koko kehitysjakson puitteissa tavaroiden markkinahintoja säännöstelee tavaroiden arvo. Markkinahintojen alenemiskautena sekä pula- ja lamakautena työläinen saa olla varma palkanalennuksesta, ellei hän ylipäänsä joudu heitetyksi pois työstä. Jottei joutuisi petetyksi, hänen täytyy markkinahintojen alentuessakin taistella kapitalistia vastaan siitä, missä suhteessa työpalkkojen alentaminen on käynyt välttämättömäksi. Jollei hän kukoistuskautena, jolloin kapitalistit saavat ylimääräistä voittoa, taistelisi palkankorotuksen puolesta, niin ei hän teollisuuden koko kehitysjakson ajalta saisi keskimäärin edes *keskipalkkaansa* eli työnsä *arvoa*. Äärimmäisen typerää olisi vaatia, että työläinen, jonka työpalkka välttämättömästi laskee kehitysjakson epäsuotuisina kausina, luopuisi ottamasta vastaavaa korvausta suotuisina kausina. Yleensä kaikkien tavaroiden *arvo* realisoituu vain sen ansiosta, että jatkuvasti vaihtelevat markkinahinnat tasoittuvat, mikä johtuu tarjonnan ja kysynnän suhteen alituisista heilahteluista. Nykyisen järjestelmän perustalla työ on muiden tavaroiden tapaan vain tavaraa. Saavuttaakseen arvoansa vastaavan keskihinnan sen täytyy siis käydä läpi samat heilahtelut. Olisi typeryyttä käsitellä työtä toisaalta tavarana ja pyrkiä se toisaalta asettamaan niiden lakien ulkopuolelle, jotka säännöstelevät tavaroiden hintoja. Orja saa vakinaisen ja määrätyn erän elatusansa varten, palkkatyöläinen ei saa. Hänen on yritettävä saada toisessa tapauksessa palkankorotusta, jollei muun vuoksi, niin korvatakseen toisessa tapauksessa tapahtuvan palkanalennuksen. Jos hän tyytyisi pitämään kapitalistien tahtoa ja määräystä korkeimpana taloudellisena lakina, niin hänen osakseen tulisi orjan koko kurjuus ilman että hänellä olisi orjan turvattua toimeentuloa.

5. Kaikissa esittämissäni tapauksissa — ja niitä on 99 sadasta — olette nähneet, että taistelu palkankorotuksesta johtuu *edelläkäyviistä* muutoksista ja on väistämätön seuraus niistä muutoksista, joita tapahtuu ensin tuotannon määrässä, työn tuotantovoimassa, työn arvossa, rahan arvossa, puserretun työn pituudessa ja intensiteetissä, markkinahintojen heilahteluissa, jotka riippuvat tarjonnan ja kysynnän heilahteluista ja vastaavat teollisuuden kehitysjakson eri kausia, sanalla sanoen tuo taistelu on työn vastatoimenpide aikaisempaa pääoman toimintaa vastaan. Jos käsittelette palkankorotusten puolesta käytyä taistelua ottamatta huomioon näitä seikkoja sekä ottaen huomioon vain työpalkkojen muutokset ja sivuuttaen kaikki muut muutokset, joista ne johtuvat, silloin lähette väärästä olettamuksesta tullakseen väärään johtopäätökseen.

14. PÄÄOMAN JA TYÖN VÄLINEN TAISTELU JA SEN TULOKSET

1. Olen osoittanut, että työläisten ajoittainen vastarinta työpalkkojen alennusta vastaan ja heidän ajoittain toistuvat yrityk- sensä saada palkkankorotusta ovat erottamattomassa yhteydessä palkkatyöjärjestelmään ja johtuvat nimenomaan siitä tosiasiasta, että työ on saatettu muiden tavaroiden asemaan ja se on sen vuoksi hintojen yleistä liikettä säännöstelevien lakien alainen; olen osoittanut edelleen, että yleinen palkkankorotus aiheuttaa voiton suhdeluvun yleistä alenemista, vaikuttamatta silti tavaroiden keskihintaan tai niiden arvoon; nyt herää lopuksi kysymys, missä määrin tässä pääoman ja työn välisessä herkeämättömässä taistelussa työ voi saavuttaa menestystä.

Voisin vastata yleisesti ja sanoa, että työn, kuten kaikkien muidenkin tavaroiden *markkinahinta* lyö ajan mittaan yhteen sen *arvon* kanssa; että sen tähden kaikesta noususta ja laskusta huolimatta työläinen, tehköön hän puolestaan mitä tahansa, on loppujen lopuksi saava keskimäärin vain työnsä arvon, joka on hänen työvoimansa arvo ja jonka määrää työvoiman ylläpitämiseen ja uusintamiseen välttämättömien elämänvälineiden arvo, ja näiden elämänvälineiden arvon taas määrää se työ määrä, joka on välttämätön niiden tuottamiseen.

Mutta on eräitä erikoisuuksia, jotka erottavat *työvoiman arvon* eli *työn arvon* kaikkien muiden tavaroiden arvosta. Työvoiman arvon muodostaa kaksi ainesta, joista toinen on puhtaasti fyysillinen, toinen historiallinen eli yhteiskunnallinen. Työvoiman arvon *alimman rajan* määrää *fyysillinen* aines, so. työväenluokan täytyy säilyäkseen ja uusintaakseen itsensä, jatkaakseen fyysillistä olemassaoloansa saada ne elämänvälineet, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä sen elämälle ja lisääntymiselle. Näiden välttämättömien elämänvälineiden *arvo* muodostaa siis *työn arvon* alimman rajan. Toisaalta on myös työpäivän pituudella äärimmäinen, joskin hyvin venyvä rajansa. Tämän äärimmäisen rajan muodostaa työläisen fyysillinen voima. Jos hänen elinvoimansa päivittäinen kulutus ylittää tietyn rajan, niin se ei kestä uutta samanlaista jännitystä päivästä päivään. Tämä raja on kuitenkin, kuten sanoin, hyvin venyvä. Heikot ja lyhytikäiset sukupolvet, kun ne seuraavat nopeasti toinen toisiaan, voivat turvata työmarkkinat ihan yhtä hyvin kuin muutamat voimakkaat ja pitkäikäiset sukupolvet.

Tämän puhtaasti fyysillisen aineksen ohella työn arvon määrää kussakin maassa *perinteellinen elintaso*. Siihen ei sisälly yksinomaan fyysillisen elämän tarpeiden, vaan myös tiettyjen, niistä yhteiskunnallisista olosuhteista, joissa ihmiset ovat eläneet ja kasvaneet, johtuvien tarpeiden tyydyttäminen. Englantilaisen

elintaso voitaisiin painaa irlantilaisen elintason tasalle, saksalaisen talonpojan elintaso latvialaisen talonpojan elintason tasalle. Mikä merkitys on tässä suhteessa historiallisilla perinteillä ja yhteiskunnallisilla totumuksilla, sen voitte saada tietää hra *Thorntonin* kirjasta „*Liikakansoitus*”, jossa hän osoittaa, että keskipalkat Englannin eri maatalouspiireissä vielä nykyäänkin eroavat toisistaan joko suuremmassa tai pienemmässä määrässä niiden enemmän tai vähemmän suotuisten olosuhteiden vuoksi, joissa kysymyksessä olevat seudut vapautuivat maaorjuudesta.

Tämä työn arvoon sisältyvä historiallinen eli yhteiskunnallinen aines voi laajeta tai supistua jopa hävitä kokonaankin, niin ettei jää jällelle mitään muuta kuin *fyysillinen raja*. *Jakobiinilaisvastaisen sodan* aikana, jota käytiin, kuten vanha parantumaton verojen syöjä ja laiskanviran hoitaja George Rose tapasi sanoa, pyhän uskontomme hyvyyksien pelastamiseksi uskottomien ranskalaisten hyökkäyksiltä, kunnan englantilaiset farmarit, joista eräässä edellisessä istunnossamme keskustelimme niin hellästi, painoivat maatyöläisten palkat jopa tätä *puhtaasti fyysillistäkin minimiä* pienemmiksi ja hankkivat *köyhäinhoitolain* avulla lopun siitä, mikä oli välttämätöntä työläisten fyysillistä säilymistä ja heidän rotunsa jatkamista varten. Tämä oli mainio keino muuttaa palkkatyöläinen orjaksi ja Shakespearen ylpeä talollinen köyhimykseksi.

Jos vertaatte, millainen on palkkataso eli työn arvo eri maissa tai eri historiallisina kausina samassa maassa, niin huomaatte, ettei itse *työn arvo* ole mikään pysyvä suure, vaan se muuttuu, vaikka kaikkien muiden tavaroiden arvo pysyisikin muuttumattomana.

Samanlainen vertailu osoittaisi niin ikään, etteivät muutu ainoastaan *markkinavoiton suhdelluvut*, vaan myös *keskimääräisen voiton suhdelluvut*.

Mutta mitä tulee voittoon, niin ei ole mitään lakia, joka määräisi sen *minimin*. Me emme voi sanoa, mikä on sen pienemmissen alin raja. Entä miksi emme voi tätä rajaa todeta? Siksi että, vaikka voimmekin todeta palkan *minimin*, emme voi todeta sen *maksimia*. Me voimme vain sanoa, että jos työpäivän rajat on määrätty, niin *voiton maksimi* vastaa *työpalkkojen fyysillistä minimiä*, ja jos työpalkka on määrätty, niin *voiton maksimi* vastaa työpäivän sellaista pidentämistä kuin työläisen fyysilliset voimat suinkin sallivat. Voiton maksimia rajoittaa siis vain palkan fyysillinen minimi ja työpäivän fyysillinen maksimi. On selvää, että tämän *maksimaalisen voiton suhdelluvun* molempien rajojen puitteissa voi olla lukuisia vaihteluja. Sen tosiasiallisen korkeuden määrää vain pääoman ja työn välinen lakkaamaton taistelu; kapitalisti yrittää alituisesti painaa työpalkan sen fyysilliseen minimiin ja pidentää työpäivää sen fyysilliseen maksimi-

miin, kun taas työläinen painostaa jatkuvasti päinvastaiseen suuntaan.

Kysymys muuttuu kysymykseksi taistelevien voimasuhteista.

2. Mitä tulee *työpäivän rajoittamiseen* niin Englannissa kuin kaikissa muissakin maissa, niin sitä ei ole milloinkaan säännöstellty *muutoin kuin puuttumalla asiaan lainsäädännöllistä tietä*, mutta tähän asiaan ei olisi puututtu koskaan, elleivät työläiset alituisesti painostaisi ulkoapäin. Joka tapauksessa ei työpäivän rajoittamisesta olisi koskaan tullut mitään työläisten ja kapitalistien välisten yksityisten sopimusten tietä. Tämä *yleisen poliittisen toiminnan välttämättömyys* sinänsä todistaa sitä, että puhtaasti taloudellisessa toiminnassa pääoma on vahvempi puoli.

Mitä tulee *työn arvon rajoihin*, niin niiden tosiasiallinen määrääminen riippuu aina tarjonnasta ja kysynnästä. Tarkoitaa tällä työn kysyntää pääoman taholta ja työn tarjontaa työläisten taholta. Siirtomaissa on tarjonnan ja kysynnän laki edullinen työläiselle. Siitä johtuu työpalkkojen suhteellisen korkea taso Yhdysvalloissa. Pääoma on siellä kovalla koetuksella; se ei voi estää työmarkkinoiden alituista tyhjentyä, mikä johtuu siitä, että palkkatyöläisistä tulee jatkuvasti riippumattomia, itsenäisiä talonpoikia. Palkkatyöläisenä oleminen on hyvin suurelle osalle Amerikan kansasta vain väliaikainen olotila, josta työläinen uskoo varmasti pääsevänsä joko lyhemmän tai pitemmän ajan kuluttua¹. Parantaakseen tätä asiointilaa siirtomaissa Britanin isällinen hallitus on jonkin aikaa noudattanut niin sanottua nykyaikaista asutusteoriaa, joka on siinä, että siirtomaissa asetetaan keinotekoisesti korkea hinta maalle, jotta tällä tavalla estettäisiin palkkatyöläisiä muuttumasta liian nopeasti riippumattomiksi talonpojiksi.

Mutta siirtykäämme nyt tarkastelemaan vanhoja sivistysmaita, joissa pääoma hallitsee koko tuotantoprosessia. Ottaakaa esim. maatyöläisten palkkojen kohoaminen Englannissa vuosina 1849—1859. Mikä oli sen seurauksena? Maanviljelijät eivät voineet, kuten ystävämme Weston olisi heitä neuvonut, korottaa vehnän arvoa eivätkä edes vehnän markkinahintaa. Heidän täytyi päinvastoin tyytyä sen alenemiseen. Mutta näiden 11 vuoden aikana he ottivat käytäntöön kaikenlaisia koneita ja uusia tieteellisiä metodeja, muuttivat osan peltomaasta laidunmaaksi, suurensivat farmien kokoa ja sen kautta tuotannon

¹ Ks. „Pääoman” I osaa, 25. luku, 253. viite: „Tässä on kysymys todellisista siirtomaista, neitseellisestä maasta, jonka asuttavat vapaat siirtolaiset. Taloudellisessa suhteessa Yhdysvallat on yhä vieläkin Euroopan siirtomaa. Muuten niihin kuuluvat myös sellaiset vanhat siirtokunnat, joissa orjuuden lakkauttaminen on kokonaan mullistanut kaikki suhteet”. Siitä lähtien, kun maat kaikkialla siirtomaissa on anastettu yksityisomaisuudeksi, palkkatyöläisten muuttuminen itsenäisiksi tuottajiksi on käynyt mahdottomaksi. *Toim.*

mittasuhteita, ja supistamalla näillä ja muilla keinoin työn kysyntää lisäten sen tuotantovoimaa he tekivät jälleen maalaisväestön suhteellisen ylilukuisiksi. Tämä on se yleinen metodi, jolla vanhoissa, kauan sitten asutuissa maissa pääoma reagoi joko nopeammin tai hitaammin työpalkkojen kohoamiseen. Ricardo on aivan oikein huomauttanut, että kone kilpailee alituisesti työn kanssa ja voi useinkin tulla otetuksi käytäntöön vain, jos työn hinta on saavuttanut määrätyn korkeuden, mutta koneiden käyttäminen on vain eräs monista työn tuotantovoiman kohottamismetodeista. Sama kehitys, joka toisaalta aiheuttaa tavallisen työn suhteellista liikarunsautta, yksinkertaistaa toisaalta ammattitaitoa vaativaa työtä ja tekee sen siten halvemmaksi.

Sama laki toteutuu toisessakin muodossa. Työn tuotantovoimien kehittyessä nopeutuu pääoman kasautuminen siitakin huolimatta, että palkkataso on suhteellisen korkea. Tästä voitaisiin päätellä — kuten teki *Adam Smith*, jonka elinaikana nykyaikainen teollisuus oli vielä lapsenkengissään, — että tämä pääoman nopeampi kasautuminen on painava vaakalaudan työläisen puolelle, sillä se turvaa hänen työnsä kasvavan kysynnän. Monet samaa mieltä olevat nykyajan kirjailijat ovat ihmetelleet sitä, että työpalkka ei ole noussut sen merkittävämmän, vaikka englantilainen pääoma on viimeisenä 20 vuotena kasvanut paljon nopeammin kuin Englannin väestö. Mutta samalla kun kasautuminen edistyy, myös *pääoman kokoonpano muuttuu progressiivisesti*. Kokonaispääoman se osa, jonka muodostaa pysyvä pääoma, koneet, raaka-aineet, kaikenlaiset tuotannonvälineet, kasvaa progressiivisesti verrattuna pääoman toiseen osaan, joka käytetään työpalkkoihin eli työn ostoon. Tämän lain totesivat enemmän tai vähemmän tarkasti Barton, Ricardo, Sismondi, professori Richard Jones, professori Ramsay, Cherbuliez ja muut.

Jos näiden molempien pääoman ainesosien suhde oli alkujaan 1 : 1, niin teollisuuden kehittyessä edelleen se tulee olemaan 5 : 1 jne. Jos 600:n kokonaispääomasta sijoitetaan työkaluihin, raaka-aineisiin 300 ja työpalkkoihin 300, niin kokonaispääoman on kaksinkertaistuttava luodakseen 600 työläisen kysynnän 300 asemesta. Mutta jos 600:n pääomasta sijoitetaan 500 koneisiin, raaka-aineisiin jne. ja vain 100 työpalkkoihin, on saman 600 pääoman kasvettava 3 600:aan luodakseen 600 työläisen kysynnän 300 asemesta. Sen tähden teollisuuden kehittyessä työn kysyntä ei pysy pääoman kasautumisen rinnalla. Se tosin lisääntyy, mutta alituisesti vähenevässä suhteessa pääoman lisääntymiseen verraten.

Nämä muutamat viittaukset riittävät osoittamaan, että nykyaikaisen teollisuuden itse kehitys on kallistava vaakalautaa yhä

enemmän kapitalistin hyväksi ja työläisen vahingoksi ja että sen vuoksi kapitalistisen tuotannon yleisenä tendenssinä ei ole palkkojen keskitason kohottaminen, vaan sen alentaminen, so. *työn arvon* painaminen joko suuremmassa tai pienemmässä mitassa sen *alimpaan rajaan*. Mutta jos nykyisen järjestelmän vallitessa asiat pyrkivät menemään tähän suuntaan, niin merkitseekö se, että työväenluokan pitäisi kieltäytyä taistelemasta pääoman anastuspyrkimyksiä vastaan ja lakata koettamasta käyttää tilapäisiä suotuisia mahdollisuuksia asemansa väliaikaiseen parantamiseen? Jos se tämän tekisi, niin se muuttuisi rappioituneiden köyhimysten yhtäläiseksi joukoksi, jolla ei enää olisi pelastusta. Luulen osoittaneeni, että työläisten taistelu palkkatasosta on erottamattomassa yhteydessä palkkatyöjärjestelmään, että 99 tapauksessa 100:sta työläisten palkankorotusyritykset ovat vain yrityksiä, joiden tarkoituksena on säilyttää olemassaoleva työn arvo, ja että välttämättömyys taistella kapitalisteja vastaan työn hinnasta johtuu heidän olosuhteistaan, jotka pakottavat heidät kauppaamaan itseään tavarana. Jos työläiset antaisivat pelkurimaisesti perään jokapäiväisissä yhteenotoissaan, joita heillä on pääoman kanssa, niin he epäilemättä muuttuisivat kykenemättömiksi alkamaan mitään suurempaa liikettä.

Samaan aikaan, riippumatta lainkaan siitä työläisten yleisestä orjuutuksesta, joka liittyy nykyiseen palkkatyöjärjestelmään, työväenluokan ei saa yliarvioida tämän jokapäiväisen taistelun lopullisia tuloksia. Sen ei saa unohtaa, että tässä jokapäiväisessä taistelussa se taistelee vain seurauksia eikä näiden seurausten syitä vastaan; että se vain hidastuttaa asemansa huononemista, mutta ei muuta sitä, että se käyttää vain lievityskeinoja, mutta ei paranna sairautta. Sen tähden työläisten ei pidä rajoittua yksinomaan näihin välttämättömiin sissisotiin, joita pääoman lakkaamattomat anastuspyrkimykset tai markkinatilanteen muutokset alinomaan synnyttävät. Heidän täytyy ymmärtää, että kaiken sen kurjuuden ohessa, jota nykyinen järjestelmä heille tuo, tuo järjestelmä luo samalla ne *aineelliset edellytykset* ja *yhteiskunnalliset muodot*, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan taloudellista uudelleen rakentamista varten. TaantumukSELLISEN tunnuksen: „*Oikeudenmukainen päiväpalkka oikeudenmukaisesta työpäivästä!*” asemesta heidän tulee kirjoittaa lippuihinsa vallankumouksellinen tunnus: „*Palkkatyöjärjestelmän poistaminen!*”

Pidettyäni tämän kovin pitkän ja, pelkään, väsyttävän esityksen, johon olin pakotettu valaistakseni perusasiaa, lopetan selostukseni ehdottamalla hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman:

1. Työpalkkatason yleinen kohottaminen johtaa voiton yleisen suhdeluvun alenemiseen, mutta se ei suurin piirtein vaikuta tavarain hintoihin.

2. Kapitalistisen tuotannon yleisenä tendenssinä ei ole työpalkan keskitason kohottaminen, vaan sen alentaminen.

3. Ammatilliset järjestöt toimivat menestyksellisesti pääoman anastuspyrkimysten vastustuskeskuksina. Ne eivät saavuta osaksi tarkoitustaan siksi, että ne eivät käytä voimiaan asianmukaisella tavalla. Ylipäänsä ne eivät saavuta tarkoitustaan siksi, että ne rajoittuvat käymään sissisotaa olemassaolevan järjestelmän seurauksia vastaan, sen sijaan että pyrkisivät samalla sitä muuttamaan ja käyttäisivät järjestyneitä voimiaan vipusimena työväenluokan vapauttamiseksi lopullisesti, so. palkkatyöjärjestelmän poistamiseksi lopullisesti.

Selostus, jonka K. Marx piti Kansainväällisen Työväenliiton Pääneuvoston Istunnoissa 20. ja 27. p:nä kesäkuuta 1865
Julkaistu ensi kerran erillisenä kirjasena
Lontoossa 1898

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan
Suomennos englannista